

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΜΣ "Δημόσια Διοίκηση - Δημόσιο Μάνατζμεντ"

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα:

«Το Υπηρεσιακό Συμβούλιο υπαλλήλων ΟΤΑ ως συλλογικό όργανο της Δημόσιας Διοίκησης – Κριτική Προσέγγιση»

“The Staff Council of Civil Servants in Local Government as a collective body of Public Administration – A Critical Approach”

Ονοματεπώνυμο Φοιτήτριας: Αδαμαντία Γιαννακάκη (Α.Μ.: ΔΜ1954)

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Μαρία - Ηλιάννα Πραβίτα

Αθήνα

Απρίλιος 2021

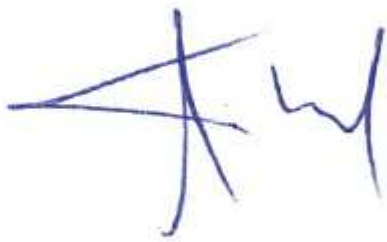

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Αυτή η εργασία υποβάλλεται από την συγγραφέα Αδαμαντία Γιαννακάκη ως μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημόσια Διοίκηση – Δημόσιο Μάνατζμεντ» του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Υπεύθυνα δηλώνεται ότι, η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία είναι πρωτότυπη και εκπονήθηκε αποκλειστικά και μόνο από την Υπογράφουσα και μόνο για την απόκτηση του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού τίτλου. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει αξιολογηθεί στο πλαίσιο άλλου μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι μέρος της διπλωματικής εργασίας δεν αποτελεί πρωτότυπη δουλειά, αλλά αντιγραφή ήδη δημοσιευμένης εργασίας, η φοιτήτρια θα απορρίπτεται οριστικά από το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών.

Αδαμαντία Γιαννακάκη

Συντομογραφίες

ΑΣΕΠ: Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού

ΕΚΔΔΑ: Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

ΕΥΣ: Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο

ΚΕΔΕ: Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος

ΚΕΠ: Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών

ΟΤΑ: Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΠΟΕ - ΟΤΑ: Πανελλήνια Ομοσπονδία Εργαζομένων - ΟΤΑ

ΠΟΠ - ΟΤΑ: Πανελλήνια Ομοσπονδία Προσωπικού - ΟΤΑ

ΣτΕ: Συμβούλιο της Επικρατείας

ΥΣ: Υπηρεσιακό Συμβούλιο

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την μεταπτυχιακή μου εργασία, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω θερμά όλους τους διδάσκοντες του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών «Δημόσια Διοίκηση – Δημόσιο Μάνατζμεντ», του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, για την συμβολή τους στην εξειδίκευση της γνώσης μου.

Ιδιαίτερος ευχαριστώ την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κ. Μαρία – Ηλιάνα Πραβίτα για την καθοδήγηση και τις εύστοχες παρατηρήσεις της κατά την διόρθωση της μελέτης μου.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Ιωαννίδου Σοφία η οποία τηρούσε καθήκοντα γραμματειακής υποστήριξης του εν λόγω προγράμματος, για την άμεση εξυπηρέτηση και την άψογη συνεργασία της καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής μου.

Περιεχόμενα

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ.....	3
Περίληψη.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο.....	13
Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια και οι αρχές που διέπουν τη λειτουργία τους.....	13
1.1. Ιστορική επισκόπηση.....	13
1.2. Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια ως συλλογικά όργανα της Δημόσιας Διοίκησης.....	14
1.3. Οι θεμελιώδεις αρχές της Δημόσιας Διοίκησης.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο.....	25
2.1. Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο (ΕΥΣ).....	25
2.2. Υπηρεσιακό Συμβούλιο (ΥΣ).....	26
2.3. Πειθαρχικά Συμβούλια και Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο.....	35
Εκλογή των δύο αιρετών εκπροσώπων στα Υπηρεσιακά Συμβούλια.....	35
3.1. Τρόπος εκλογής - Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.....	35
3.2. Πίνακες εκλογέων - Αιτήσεις - Ενστάσεις.....	36
3.3. Υποβολή - Ανακήρυξη υποψηφιοτήτων.....	37
3.4. Αντιπρόσωπος και πληρεξούσιος υποψηφίων.....	39
3.5. Χρόνος και τόπος ψηφοφορίας.....	39
3.6. Εφορευτικές επιτροπές.....	40
3.7. Ψηφοδέλτια - Φάκελοι - Ακυρότητα ψηφοδελτίων.....	41
3.8. Εκλογές - Ενστάσεις κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας.....	42
3.9. Διαλογή ψηφοδελτίων.....	44
3.10. Ανάδειξη - Ανακήρυξη εκπροσώπων.....	45
3.11. Γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων - Παράδοση εκλογικών στοιχείων.....	47
3.12. Λοιπά ρυθμιστικά θέματα για την εκλογή των αιρετών μελών.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο.....	49
Αρμοδιότητες των διοικητικών οργάνων.....	49
4.1. Γενικά περί αρμοδιότητας.....	49
4.2. Διακρίσεις αρμοδιότητας.....	50

4.3. Η αρμοδιότητα των Πειθαρχικών Συμβουλίων.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο.....	55
Λειτουργία Υπηρεσιακών Συμβουλίων.....	55
5.1. Θητεία και λοιπά ζητήματα.....	55
5.2. Συνεδριάσεις.....	57
5.3. Έλεγχος αποφάσεων ΥΣ - Προστασία διοικουμένου.....	59
5.4. Λόγοι ακύρωσης πράξης των Υπηρεσιακών Συμβουλίων	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο.....	62
6.1. Ο πολιτικός έλεγχος των ΥΣ και η προστασία των μελών τους	62
6.2. Ο ρόλος των αιρετών μελών στα Υπηρεσιακά Συμβούλια	63
6.3. Εφαρμογή του πειθαρχικού δικαίου στα μέλη των ΥΣ.....	65
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	66
ΠΗΓΕΣ.....	68
Νομοθεσία – Νομολογία	68
Βιβλιογραφία.....	70
Ιστότοποι	70

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τον θεσμό των Υπηρεσιακών Συμβουλίων των υπαλλήλων στους ΟΤΑ. Επιχειρείται μια κριτική προσέγγιση με σκοπό τον εντοπισμό των προβλημάτων στη συγκρότηση, οργάνωση και λειτουργία τους, τα οποία χρειάζεται να αντιμετωπιστούν, ώστε να ενισχυθεί ο ρόλος τους στο πλαίσιο της άσκησης της διοίκησης στις υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Αρχικά γίνεται μια σύντομη εισαγωγή στην έννοια των Υπηρεσιακών Συμβουλίων και στο ιστορικό ίδρυσής τους. Αναλύονται οι επτά θεμελιώδεις αρχές που διέπουν τη Δημόσια Διοίκηση και κατ' επέκταση την οργάνωση και λειτουργία των Υπηρεσιακών Συμβουλίων. Παρακάτω, εξετάζεται ο Ν. 3584/2007 και συγκεκριμένα τα τρία είδη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων τα οποία είναι: το Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο, τα Υπηρεσιακά Συμβούλια και τα Πειθαρχικά Συμβούλια. Περαιτέρω, διερευνάται η διαδικασία εκλογής των δύο αιρετών μελών που συμμετέχουν στη συγκρότηση των Υπηρεσιακών Συμβουλίων. Ακολουθεί διεξοδική ανάλυση των αρμοδιοτήτων των διοικητικών οργάνων, και ειδικότερα των πειθαρχικών συμβουλίων, στη συνέχεια δε η εργασία πραγματεύεται ζητήματα σχετικά με τη θητεία και τη λειτουργία των Υπηρεσιακών Συμβουλίων. Έμφαση δίδεται, επίσης, στον έλεγχο των αποφάσεών τους, αλλά και στον πολιτικό έλεγχο των Υπηρεσιακών Συμβουλίων. Ενώ, γίνεται προσπάθεια να αναδειχθεί ο ρόλος που διαδραματίζουν τα αιρετά μέλη των ΥΣ. Η μελέτη ολοκληρώνεται με την εξαγωγή συμπερασμάτων και τη διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση της λειτουργίας των Υπηρεσιακών Συμβουλίων.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την εξέταση του θέματος περιλαμβάνει την επισκόπηση της εκτενούς νομοθεσίας, των υπουργικών αποφάσεων, αλλά και των αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας που αντλήθηκαν από το διαδίκτυο. Η αναζήτηση βιβλιογραφικών πηγών δεν κατέστη δυνατόν να πραγματοποιηθεί με φυσική παρουσία σε βιβλιοθήκες, εξαιτίας της γενικής απαγόρευσης και των περιορισμών μετακίνησης λόγω της επικρατούσας πανδημίας του κορωνοϊού. Για τον λόγο αυτόν έχουν αξιοποιηθεί κατεξοχήν βιβλία που ήταν προσβάσιμα ηλεκτρονικά (λ.χ. μέσω του αποθετηρίου kallipos.gr).

Λέξεις-κλειδιά: υπάλληλοι ΟΤΑ, Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο, Υπηρεσιακό Συμβούλιο, Πειθαρχικά Συμβούλια, αρχές της δημόσιας διοίκησης.

Summary

This thesis deals with the institution of the Staff Councils of Civil Servants in Local Government. It attempts a critical approach with a view to identifying problems in their establishment, organization and operation, which need to be addressed, in order to strengthen their role in the exercise of administration in Local Government services.

Initially a brief introduction is made to the concept of Staff Councils and their establishment history. Then, follows an analysis of the seven fundamental principles governing public administration and, by extension, the organization and operation of Staff Councils of Civil Servants. Law 3584/2007 and in particular the three types of Councils are examined, namely the Special Staff Council, the Staff Councils of Civil Servants and the Disciplinary Boards. Furthermore, an investigation takes place on the process of electing the two elected members involved in the establishment of the Staff Councils. Moreover, follows a thorough analysis of the responsibilities of the administrative bodies and in particular of the Disciplinary Boards, accompanied by the work dealing with questions relating to the term of office and the functioning of the Staff Councils. Emphasis is also placed on the control of the decisions and on the political control of the Councils. An effort is being made to highlight the role played by the elected members of the Staff Councils of Civil Servants. The study is completed by drawing conclusions and formulating proposals to improve the functioning of the Staff Councils.

The methodology used to examine the issue includes an overview of the comprehensive legislation, ministerial decisions and decisions of the Council of State drawn from the internet. The search for bibliographical sources could not be carried out by physical presence in libraries, because of the general prohibition and restrictions on movement due to the prevailing pandemic of COVID-19. For this

reason mainly books that were accessible electronically (for example, through the repository kallipos.gr) have been used.

Key-words: Local Government employees, Special Staff Council of Civil Servants, Staff Council of Civil Servants, Disciplinary Boards, principles of public administration.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια είναι συλλογικά όργανα της Δημόσιας Διοίκησης. Με τον όρο «συλλογικά» εννοούνται τα διοικητικά όργανα που απαρτίζονται από περισσότερα του ενός μέλη. Επομένως, συλλογικό όργανο είναι το όργανο που αποτελείται από πολλά πρόσωπα τα οποία συμπράττουν ισότιμα και είναι οργανωμένα σε νομική ενότητα.¹ Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια των υπαλλήλων των ΟΤΑ είναι συλλογικά όργανα της Δημόσιας Διοίκησης. Η λειτουργία τους διέπεται από τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν. 2690/1999) και του Ν. 3584/2007, όπως ισχύουν. Σκοπός τους είναι η προστασία των πολιτών και η εύρυθμη λειτουργία της Διοίκησης. Μεταξύ των μελών των Υπηρεσιακών Συμβουλίων περιλαμβάνονται και δύο αιρετοί εκπρόσωποι των διοικουμένων. Ως εκ τούτου, η λειτουργία των Υπηρεσιακών Συμβουλίων είναι ένας έμμεσος τρόπος για να συμμετέχουν οι πολίτες στην έκδοση των διοικητικών πράξεων που τους αφορούν. Ως όργανα της Δημόσιας Διοίκησης τα Υπηρεσιακά Συμβούλια, οφείλουν να στηρίζουν τη νομιμότητα της λειτουργίας τους στις επτά θεμελιώδεις αρχές που διέπουν τη δράση της Διοίκησης. Για τις αρχές αυτές γίνεται αναφορά στο πρώτο κεφάλαιο της μελέτης.

Σύμφωνα με τα άρθρα 4, 5, 6 του Ν. 3584/2007 «Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων» προβλέπονται τρία είδη Υπηρεσιακών Συμβουλίων των υπαλλήλων των ΟΤΑ, τα οποία εξετάζονται στο δεύτερο κεφάλαιο. Αποσαφηνίζονται τα υπηρεσιακά θέματα που επιλαμβάνεται καθένα από αυτά, ώστε να μην υπάρχει σύγχυση ως προς τις αρμοδιότητές τους. Οι πράξεις τους μπορεί να έχουν γνωμοδοτικό ή αποφασιστικό χαρακτήρα και προσβάλλονται από τον θιγόμενο υπάλληλο που έχει έννομο συμφέρον, με αίτηση ακυρώσεως.

Τα δύο αιρετά μέλη περιλαμβάνονται στη συγκρότηση των Υπηρεσιακών και των Πειθαρχικών Συμβουλίων των υπαλλήλων ΟΤΑ, ενώ δεν προβλέπεται η συμμετοχή τους στο Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο, το οποίο εδρεύει στην Αθήνα. Ιδιαίτερη

---

¹ Πρεβεδούρου Ευγ., «Συλλογικά όργανα της Διοίκησης» (Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, διαδικτυακό μάθημα της 31.03.2020) – <https://www.prevedourou.gr>.

έμφαση δίδεται στο γεγονός ότι η εκλογή τους γίνεται με δημοκρατικό τρόπο, ο οποίος περιγράφεται αναλυτικά στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσης.

Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια ως διοικητικά όργανα έχουν την ικανότητα να θεσπίζουν με τις πράξεις τους κανόνες δικαίου ή να συμβάλλουν γνωμοδοτικά ή αποφασιστικά στην έκδοσή τους. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων τους είναι δικαίωμα που δεν μπορεί να τους το στερήσει κανένας, αλλά ταυτόχρονα είναι και υποχρέωσή τους που δεν μπορούν να παραιτηθούν από αυτήν. Στο τέταρτο κεφάλαιο επιχειρείται η διάκριση αυτών των έξι αρμοδιοτήτων. Δίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην αρμοδιότητα που έχουν τα Πειθαρχικά Συμβούλια, τα οποία μπορούν να επιβάλλουν στον υπάλληλο οποιαδήποτε πειθαρχική ποινή.

Το πέμπτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στη θητεία - λειτουργία των Υπηρεσιακών Συμβουλίων σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 7 και 8 του Ν. 3584/2007. Η θητεία των μελών τους είναι διετής και αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31η Δεκεμβρίου των ετών που ο τελευταίος τους αριθμός είναι άρτιος. Μετά τη λήξη της θητείας τους υποχρεωτική είναι η αντικατάστασή τους. Επιτρέπεται η παράταση της θητείας τους και μέχρι την εκλογή νέων μελών, μόνο εξαιτίας ειδικών περιστάσεων και μόνο για εύλογο χρονικό διάστημα. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί το άρθρο 178 του Ν. 4764/2020: «1. Η θητεία των αιρετών μελών των υπηρεσιακών συμβουλίων, των οποίων η θητεία λήγει στις 31.12.2020, παρατείνεται μέχρι την ανάδειξη νέων αιρετών εκπροσώπων και το αργότερο έως 28.02.2021, υπό τις προϋποθέσεις των επόμενων παραγράφων.

2. Η παράταση της θητείας των μελών σύμφωνα με την παρ. 1 αφορά αποκλειστικά στις περιπτώσεις εκείνες, στις οποίες δεν πραγματοποιήθηκαν εκλογές για την ανάδειξη αιρετών εκπροσώπων συνεπεία των μέτρων έναντι του κορωνοϊού COVID-19 για τον περιορισμό της πανδημίας...».

Τα ζητήματα λειτουργίας των Υπηρεσιακών Συμβουλίων αφορούν στην ημερήσια διάταξη, στη μυστικότητα των συνεδριάσεων και στη λήψη αποφάσεων. Στο ίδιο κεφάλαιο γίνεται εκτενής αναφορά στον έλεγχο των αποφάσεών τους, την προστασία του διοικουμένου, καθώς επίσης στους λόγους ακύρωσης πράξης των Υπηρεσιακών Συμβουλίων.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο διερευνώνται ο πολιτικός έλεγχος των Υπηρεσιακών Συμβουλίων και η προστασία των μελών τους, κυρίως από πολιτικές παρεμβάσεις. Αναλύεται επίσης ο ρόλος των αιρετών μελών των Υπηρεσιακών Συμβουλίων και

πώς μπορεί να εφαρμοστεί το πειθαρχικό δίκαιο σε όσα μέλη τους δεν εκτελούν με ευσυνειδησία τα καθήκοντά τους.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναδείξει τη σημασία του θεσμού των Υπηρεσιακών Συμβουλίων των υπαλλήλων των ΟΤΑ για την καλύτερη λειτουργία της διοίκησης στις υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Την ανάλυση των επιμέρους πτυχών του ζητήματος και την εξέταση των δυσχερειών που έχουν διαπιστωθεί σε επίπεδο διοικητικής πρακτικής, ολοκληρώνει η διατύπωση συμπερασμάτων, περαιτέρω προβληματισμών και προτάσεων σχετικά με τη βελτίωση της συγκρότησης, οργάνωσης και λειτουργίας τους, γεγονός που θα ενίσχυε το κύρος τους.

Ως βιβλιογραφικές πηγές αξιοποιούνται κυρίως νόμοι και υπουργικές αποφάσεις, καθώς επίσης η νομολογία του ΣτΕ – το θέμα δεν φαίνεται να έχει αποτελέσει αντικείμενο διεξοδικής μελέτης σε επίπεδο βιβλιογραφίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια και οι αρχές που διέπουν τη λειτουργία τους

Το κεφάλαιο αυτό πραγματεύεται την ίδρυση των Υπηρεσιακών Συμβουλίων, τον ρόλο τους ως συλλογικών οργάνων της Δημόσιας Διοίκησης, τις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν τη διοικητική δράση, τον έλεγχο στον οποίο υπόκεινται οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων για την προστασία του διοικουμένου και τους λόγους για τους οποίους προβλέπεται η δυνατότητα ακύρωσης των πράξεων των Υπηρεσιακών Συμβουλίων. Σκοπός του κεφαλαίου αυτού, εκτός από τη σύντομη ιστορική αναδρομή, είναι να εξετάσει τις βασικές έννοιες και διαδικασίες που αφορούν στη Δημόσια Διοίκηση γενικά, και στα υπηρεσιακά συμβούλια ειδικότερα.

1.1. Ιστορική επισκόπηση

Στο άρθρο 103 του Συντάγματος ορίζεται ότι:

«1. Οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι εκτελεστές της θέλησης του Κράτους και υπηρετούν το Λαό, οφείλουν πίστη στο Σύνταγμα και αφοσίωση στην Πατρίδα. Τα προσόντα και ο τρόπος του διορισμού τους ορίζονται από το νόμο.

4. Οι δημόσιοι υπάλληλοι που κατέχουν οργανικές θέσεις είναι μόνιμοι εφόσον αυτές οι θέσεις υπάρχουν. Αυτοί εξελίσσονται μισθολογικά σύμφωνα με τους όρους του νόμου και, εκτός από τις περιπτώσεις που αποχωρούν λόγω ορίου ηλικίας ή παύονται με δικαστική απόφαση, δεν μπορούν να μετατεθούν χωρίς γνωμοδότηση ούτε να υποβιβαστούν ή να παυθούν χωρίς απόφαση υπηρεσιακού συμβουλίου, που αποτελείται τουλάχιστον κατά τα δύο τρίτα από μόνιμους δημόσιους υπαλλήλους. Κατά των αποφάσεων των συμβουλίων αυτών επιτρέπεται προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

6. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων έχουν εφαρμογή και στους υπαλλήλους της Βουλής, οι οποίοι κατά τα λοιπά διέπονται εξ ολοκλήρου από τον Κανονισμό της, καθώς και στους υπαλλήλους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου».

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι τα Υπηρεσιακά Συμβούλια είναι ένας συνταγματικά κατοχυρωμένος θεσμός που ιδρύθηκε το 1911 προκειμένου να

διασφαλιστεί η μονιμότητα και η επαγγελματική αυτονομία των δημοσίων υπαλλήλων.² Τότε κατοχυρώθηκαν για πρώτη φορά, με σκοπό όχι μόνο τη διασφάλιση της μονιμότητας, αλλά και τις υπηρεσιακές μεταβολές των υπαλλήλων του δημοσίου, όπως βαθμολογική εξέλιξη, υποβιβασμό, επιλογή προϊσταμένων κ.λπ. Στόχος του νομοθέτη ήταν να απομακρύνει το ενδεχόμενο της απόλυσης των δημοσίων υπαλλήλων από τις εναλλασσόμενες κυβερνήσεις και να διασφαλιστεί η ελεύθερη άσκηση των καθηκόντων τους χωρίς φόβο και χωρίς την ύπαρξη πελατειακών σχέσεων.

1.2. Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια ως συλλογικά όργανα της Δημόσιας Διοίκησης³

Για τη συγκρότηση, τη σύνθεση και την λειτουργία των συλλογικών οργάνων της Δημόσιας Διοίκησης έχουν θεσπιστεί κανόνες για την προστασία των διοικουμένων, αφενός μεν γιατί διασφαλίζουν την αρμοδιότητα και την αμεροληψία των οργάνων που απευθύνονται, αφετέρου γιατί συμβάλλουν στην εύρυθμη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και στην προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος. Είναι σκόπιμο εδώ να αποσαφηνιστούν οι παραπάνω έννοιες: α) Η συγκρότηση, δηλαδή η αναφορά των ονομάτων των μελών που ορίζονται, γίνεται με ατομική πράξη η οποία καθορίζει όλα τα μέλη του οργάνου σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν. 2690/1999. β) Η σύνθεση αναφέρεται στη συμμετοχή των τακτικών ή αναπληρωματικών μελών σε συγκεκριμένη συνεδρίαση του Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Μπορεί δηλαδή το όργανο να έχει συγκροτηθεί νόμιμα και να έχει κακή σύνθεση σε μια συνεδρίαση. Για την κακή σύνθεση τίθενται τα ζητήματα της απαρτίας, της πρόσκλησης και της αμεροληψίας, για τα οποία γίνεται λόγος σε επόμενες ενότητες. γ) Η λειτουργία του Υπηρεσιακού Συμβουλίου ανάγεται στην παρουσία των μελών του κατά τη διάρκεια της εξέτασης κάποιου θέματος, στα θέματα της ημερήσιας διάταξης, στη μυστικότητα που διέπει τις συνεδριάσεις με τη δυνατότητα παρουσίας τρίτων προσώπων και στη λήψη απόφασης.

Για τη νομιμότητα της υπόστασης των συλλογικών οργάνων είναι υποχρεωτική η απόφαση συγκρότησής τους. Αυτή η απόφαση, όπως προαναφέρθηκε,

---

² Πραβίτα Μ.-Ηλ. (2018). Η αναδιοργάνωση των υπηρεσιακών συμβουλίων των δημοσίων υπαλλήλων. Επαγγελματισμός έναντι πολιτικοποίησης. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης 44(1), σελ. 50 – <https://doi.org/10.12681/hpsa.15921>.

³ Ακριβοπούλου Χ., Ανθόπουλος Χ. (2015), *Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης, ο δημόσιος υπάλληλος και η αστική ευθύνη του κράτους*, σελ. 79 – <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2535>.

είναι ατομική διοικητική πράξη και δεν απαιτείται η δημοσίευσή της. Αναφορικά με τη συγκρότηση των συλλογικών οργάνων της Δημόσιας Διοίκησης (άρα και των Υπηρεσιακών Συμβουλίων) επισημαίνεται ότι:

1. Έχουν την ονομασία που υποδηλώνει τις αρμοδιότητές τους, όπως π.χ. Πειθαρχικό Συμβούλιο, Υπηρεσιακό Συμβούλιο κ.λπ.
2. Ο αριθμός των μελών τους δεν είναι μικρότερος των τριών, χωρίς όμως να είναι απαραίτητος ο περιττός αριθμός, παρόλο που αυτό διευκολύνει τη λήψη αποφάσεων. Δύναται δηλαδή να απαρτίζονται και από άρτιο αριθμό μελών.
3. Τα Υπηρεσιακά και τα Πειθαρχικά Συμβούλια απαρτίζονται μόνο από δημοσίους υπαλλήλους και οπωσδήποτε στα μέλη τους απαιτείται να εκπροσωπούνται και τα δύο φύλα, με βάση τα προβλεπόμενα στις συναφείς νομοθετικές ρυθμίσεις.
4. Για να είναι νόμιμη η υπόσταση του συλλογικού οργάνου βασική προϋπόθεση είναι να έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία διορισμού και εκλογής των μελών του και να έχει συνταχθεί πράξη για τον σκοπό αυτόν.
5. Η συγκρότηση των Υπηρεσιακών Συμβουλίων σε σώμα πραγματοποιείται μόλις ολοκληρωθεί η ανάδειξη των τακτικών μελών του και όταν η εκλογή ή ο διορισμός τους δεν πάσχουν από παρανομία. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι, εάν διαπιστωθεί παρανομία στη συγκρότηση του οργάνου και έχει σχέση με τον διορισμό των μελών του στην κύρια θέση τους (π.χ. ως δημοσίων υπαλλήλων), αυτό δεν επηρεάζει το κύρος των πράξεων του Συμβουλίου.

Αξίζει δε να σημειωθεί ότι η σύσταση των Υπηρεσιακών Συμβουλίων έχει αλλάξει αρκετές φορές διαχρονικά. Κατά την πρόβλεψη της παραγράφου 1 του άρθρου 14 του Ν. 1586/1986, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 40β του Ν. 1884/1990, ο πρόεδρος του Υπηρεσιακού Συμβουλίου προερχόταν από το δικαστικό σώμα.

1.3. Οι θεμελιώδεις αρχές της Δημόσιας Διοίκησης

Η Δημόσια Διοίκηση στηρίζεται στις θεμελιώδεις αρχές του διοικητικού δικαίου και της διοικητικής επιστήμης,⁴ οι οποίες διέπουν και νομιμοποιούν τη δράση της. Οι αρχές αυτές έχουν συνταγματικό έρεισμα, αν και στο σύνολό τους έχουν διαμορφωθεί στα πλαίσια της νομολογίας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και

---

⁴ Σχετικό είναι και το άρθρο 19 του Ν.4622/2019

του Συμβουλίου της Επικρατείας. Έχουν ιδιαίτερη σημασία για την εφαρμογή των κανόνων δικαίου στη Διοίκηση.⁵ Είναι δηλαδή υπό μία έννοια άγραφοι κανόνες δικαίου, οι οποίοι απορρέουν από το γραπτό δίκαιο, τροφοδοτούνται από τη νομολογία και αφορούν στην οργάνωση και στην λειτουργία όλων των διοικητικών οργάνων. Οι κυριότερες είναι:⁶

- Η αρχή της νομιμότητας της Δημόσιας Διοίκησης, απορρέει από την αρχή του κράτους δικαίου και συνεπάγεται ότι η Διοίκηση λειτουργεί στο πλαίσιο των νόμων. Η Δημόσια Διοίκηση για να προβεί σε οποιαδήποτε πράξη, πρέπει πρώτα απ' όλα να έχει την αρμοδιότητα που της παρέχουν οι κανόνες δικαίου.⁷ Επίσης, είναι αναγκαίο να εναρμονίζεται με τους υφιστάμενους κανόνες δικαίου και να τους εφαρμόζει ευθέως, ή να μην αντιτίθεται η συμπεριφορά της προς αυτούς. Σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας ό,τι προβλέπεται υποχρεώνει, ό,τι δεν προβλέπεται απαγορεύεται. Οι ιδιώτες δηλαδή έχουν ελευθερία να πράττουν ό,τι δεν απαγορεύεται από το ισχύον δίκαιο, ενώ τα κρατικά όργανα λειτουργούν σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο, ρητά και δεσμευτικά, και όχι με ελευθερία.

Η αρχή της νομιμότητας (ή αλλιώς αρχή του δικαίου) είναι απόρροια της αρχής της διάκρισης των λειτουργιών - εξουσιών όπως αυτές αναφέρονται στο άρθρο 26 του Συντάγματος και τις δεσμεύει. Συγκεκριμένα: α) Η νομοθετική λειτουργία είναι υποχρεωμένη να θεσπίζει κανόνες δικαίου οι οποίοι είναι σύμφωνοι με κάθε πηγή δικαίου ανώτερης τυπικής ισχύος. β) Η εκτελεστική λειτουργία πρέπει να έχει νομικό έρεισμα για κάθε πράξη ή υλική ενέργεια ή παράλειψή της. γ) Η δικαστική λειτουργία οφείλει να εκδίδει δικαστικές αποφάσεις σύμφωνες με τους νόμους του κράτους.

Η αρχή της νομιμότητας είναι ο πυλώνας για την εφαρμογή της αρχής του κράτους δικαίου όπως αυτό αναφέρεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 25 του Συντάγματος, τονίζοντας ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα τίθενται πάνω από τα θεσμικά δικαιώματα της κρατικής εξουσίας. Κάτι τέτοιο δεν έχει μόνο εθνικό πεδίο εφαρμογής, αλλά υιοθετείται και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διεθνών

---

4. Ακριβοπούλου Χ.Μ., Ανθόπουλος Χ. (2015), Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, σελ. 23.

5. <https://akrivopoulouchristina.wordpress.com/2010/03/07/%CE%B8%CE%B5%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CF%8E%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%AD%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA>

7. Τζέμος Β.Γ. (2013), Οργανωτικό Διοικητικό Δίκαιο – Διαγράμματα, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 29.

Οργανισμών και γενικότερα ισχύει στις διεθνείς κρατικές σχέσεις. Παρέχει εγγυήσεις ως προς την υποχρέωση της Δημόσιας Διοίκησης να υπακούει στις νομοθετικές ρυθμίσεις και απαγορεύσεις και ταυτόχρονα να διασφαλίζει τον δικαστικό έλεγχο των ενεργειών των διοικητικών οργάνων της και να συμμορφώνεται με αυτόν.

• **Η αρχή της υπεροχής και της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος.** Η έννοια του «δημοσίου συμφέροντος» – αν και συνταγματικά κατοχυρωμένη καθώς τη συναντούμε περιεκτικά στα άρθρα: 12 παρ. 5, 17 παρ. 1, 24 παρ. 1, 33 παρ. 2, 106 παρ. 1 – είναι μια νομικώς αόριστη έννοια. Θεωρητικώς όμως εκφράζει το συμφέρον ολόκληρης της κοινωνίας. Γενικά είναι δύσκολο να συγκεκριμενοποιηθεί, για το λόγο αυτό δίνεται η δυνατότητα σε κάθε άτομο να αξιολογήσει με την κοινή λογική σε ποιο βαθμό η οποιαδήποτε ενέργεια, απόφαση ή πολιτική γίνονται για να έχει καθαρά οφέλη η κοινωνία. Τέτοια οφέλη μπορεί να είναι η δημοσιονομική σύνεση στις δημόσιες δαπάνες, η διαφάνεια και η δημοσιότητα κ.λπ. Ως ασαφής έννοια αποκτά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αναλόγως των προϋποθέσεων, του χρόνου και του τόπου επίκλησής του και τις συνθήκες που επικρατούν (οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές) και αυτό το καθιστά «εύπλαστο». Υπό την ιδιότητα της αξιολογικά φορτισμένης νομικής έννοιας λοιπόν, μπορεί να τη χρησιμοποιεί ο νομοθέτης και ο δικαστής ως επαρκή δικαιολογία για τον περιορισμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αφενός μεν το δημόσιο συμφέρον συνάδει με την κοινωνική εξέλιξη, αφετέρου συχνά οδηγεί σε αντιφατικά αποτελέσματα. Το ελληνικό Σύνταγμα δεν κάνει διάκριση στις έννοιες «δημόσιο συμφέρον» και «γενικό συμφέρον», ενώ ο νομοθέτης και ο δικαστής μερικές φορές δεν διαχωρίζουν τις δύο αυτές έννοιες με το «εθνικό συμφέρον».⁸ Επισημαίνεται εδώ ότι προέχει η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και μετά ακολουθεί η εξυπηρέτηση του ιδιωτικού συμφέροντος. Οι αποφάσεις των Υπηρεσιακών Συμβουλίων απαιτείται να εξυπηρετούν σκοπό δημοσίου συμφέροντος.

8

https://www.academia.edu/39910759/%CE%A4%CE%BF_%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CF%83%CF%85%CE%BC%CF%86%CE%AD%CF%81%CE%BF%CE%BD_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%84%CE%BF_%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%BF_%CF%83%CF%85%CE%BC%CF%86%CE%AD%CF%81%CE%BF%CE%BD_%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%AE_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BD%CE%AE_%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%AD%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%B1%CF%82.

- **Η αρχή της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του πολίτη.** Σύμφωνα με την αρχή αυτή, τα διοικητικά όργανα οφείλουν να σέβονται τα δικαιώματα των διοικουμένων, να τα προστατεύουν και να λειτουργούν με επιείκεια εντός της νομιμότητας (π.χ. σεβασμός των σύννομων επιθυμιών του πολίτη, ευγένεια, ταχύτητα, πραγματικό ενδιαφέρον, πληροφόρηση). Τα διοικητικά όργανα δεν μπορούν να βλάπτουν τα έννομα συμφέροντα και να καταστρατηγούν τα δικαιώματα των διοικουμένων. Από την άλλη, τα διοικητικά όργανα έχουν υποχρέωση σε συγκεκριμένη δραστηριότητα προκειμένου να εξυπηρετήσουν συγκεκριμένο έννομο συμφέρον. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται μόνο σε περιπτώσεις διακριτικής ευχέρειας και όχι σε περιπτώσεις δέσμιας αρμοδιότητας. Πάντως, η διακριτική ευχέρεια κινείται εντός των ακραίων ορίων όπως αυτά καθορίζονται από το δημόσιο συμφέρον, την χρηστή διοίκηση και την αρχή της ισότητας και της αναλογικότητας. Περαιτέρω δε, η διακριτική ευχέρεια υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο. Υποχρεώνονται δηλαδή τα διοικητικά όργανα να ενεργούν σύμφωνα με το περί δικαίου αίσθημα, επιεικώς και με αναλογικότητα και πάντα εντός του πλαισίου της αρχής της νομιμότητας. Κατ' αυτό τον τρόπο, αποφεύγονται άδικες λύσεις για τους πολίτες. Επίσης, η αρχή της χρηστής διοίκησης υποχρεώνει τα διοικητικά όργανα να ασκούν τις αρμοδιότητές τους εγκαίρως και με αποτελεσματικό τρόπο, με διαφάνεια και ενημέρωση προς τον διοικούμενο, έτσι ώστε οι πολίτες να απολαμβάνουν ποιοτικές υπηρεσίες.

Η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του διοικουμένου απορρέει από την παράγραφο 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος για την προστασία της προσωπικότητας κάθε ατόμου, από την αρχή του κράτους δικαίου (νομιμότητα) και από την αρχή της ασφάλειας του δικαίου. Οι πολίτες, στα πλαίσια της δικαιολογημένης - προστατευμένης εμπιστοσύνης, αξιώνουν να διατηρείται η σταθερότητα και η προβλεψιμότητα των διαμορφωμένων νομικών καταστάσεων, ώστε να μην αιφνιδιάζονται από τυχόν απρόβλεπτες μεταβολές τους. Ωστόσο, η υπερβολική προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του πολίτη μπορεί να δημιουργήσει αγκυλώσεις στη Δημόσια Διοίκηση, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να προσαρμόσει εύκολα τη δράση της στις μεταβολές των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών. Για να μην περιοριστεί λοιπόν η ανάγκη για προσαρμογή της Διοίκησης, είναι δυνατό να καμφθεί η προστατευόμενη εμπιστοσύνη του διοικουμένου, εφόσον η νομοθετική ρύθμιση που ανατρέπει τα κεκτημένα του, εξειδικεύει με σαφήνεια και προβλεψιμότητα την ανάγκη αυτής της αλλαγής. Μπορεί ακόμα να ανατραπεί μια

σταθερή και προβλέψιμη από τον διοικούμενο πραγματική ή νομική κατάσταση, εάν δικαιολογείται από λόγους δημοσίου συμφέροντος. Επίσης, η ανατροπή αυτή θα πρέπει να αφορά το μέλλον (δηλαδή να μην έχει αναδρομική ισχύ) και να μην αντιβαίνει στην αρχή της αναλογικότητας ως προς το προγενέστερο νομοθετικό ή πραγματικό γεγονός.⁹

- Η **αρχή της αναλογικότητας**, δηλαδή της επιλογής μέσων ανάλογων προς τον επιδιωκόμενο από τα όργανα της Δημόσιας Διοίκησης σκοπό. Το Σύνταγμα αναγνωρίζει την αρχή της αναλογικότητας στο άρθρο 25 παρ. 1, όπως έχει διαμορφωθεί από την νομολογία του ΣτΕ, «... Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας». Η αρχή αυτή δηλώνει τα όρια των περιορισμών που δύναται να επιβάλλει η Διοίκηση κατά την άσκηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από το Σύνταγμα. Η σωστή εφαρμογή της αρχής αυτής ελέγχεται δικαστικά με τις εξής προϋποθέσεις: α) Οι περιορισμοί να ανταποκρίνονται σε αυτούς που έχουν προβλεφθεί από την νομοθετική ή κανονιστική ρύθμιση οι οποίοι εξυπηρετούν γενικότερο δημόσιο συμφέρον. β) Οι περιορισμοί που επιλέχθηκαν για την επίτευξη του σκοπού που έχει τεθεί, θα πρέπει να είναι συναφείς, δηλαδή να είναι κατάλληλοι και πρόσφοροι για την εξυπηρέτησή του. γ) Το επιβαλλόμενο μέτρο για την άσκηση ενός δικαιώματος πρέπει να είναι αναγκαίο. Δηλαδή να μην μπορεί να αξιοποιηθεί άλλο ηπιότερο μέσο.

Συνοψίζοντας, για να ληφθεί ένα διοικητικό μέτρο προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, χρειάζεται να συντρέχουν δύο προϋποθέσεις: η καταλληλότητα και η αναλογικότητα. Με δυο λόγια, το περιοριστικό μέτρο, εφόσον το δημόσιο συμφέρον μπορεί να εξυπηρετηθεί με ηπιότερο τρόπο, πρέπει να έχει τα λιγότερα δυνατά μειονεκτήματα και σε καμία περίπτωση να μην είναι αυτά περισσότερα από τα πλεονεκτήματα.¹⁰ Η αρχή της αναλογικότητας εφαρμόζεται μόνο σε περιπτώσεις διακριτικής ευχέρειας και όχι σε περιπτώσεις δέσμιας αρμοδιότητας.

---

⁹ Ακριβοπούλου Χ.Μ., Ανθόπουλος Χ. (2015), *Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, σελ. 23.

¹⁰ <https://akrivopoulouchristina.wordpress.com>.

- Η αρχή της αμεροληψίας των διοικητικών οργάνων κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.¹¹ Σύμφωνα με την αρχή της αμεροληψίας, τα Υπηρεσιακά Συμβούλια δεν μπορούν να συνεδριάσουν νόμιμα, αν συντρέχει περίπτωση εξαίρεσης στο πρόσωπο κάποιου μέλους τους. Επομένως, ένα μέλος του Υπηρεσιακού Συμβουλίου οφείλει να απέχει από οποιαδήποτε ενέργεια για λήψη απόφασης ή διατύπωση γνώμης ή πρότασης εάν: α) ικανοποιούνται προσωπικά του συμφέροντα από την έκβαση της υπόθεσης, β) συνδέεται με συγγένεια εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, ευθέως ή πλαγίως μέχρι και τέταρτο βαθμό συγγένειας με κάποιον εμπλεκόμενο, γ) έχει ιδιαίτερη φιλία ή έχθρα ή ιδιαίτερο δεσμό γενικά με κάποιον ενδιαφερόμενο. Επειδή κατά το νόμο δημιουργείται τεκμήριο επηρεασμού της βούλησης του μέλους, επιβάλλεται η εξαίρεσή του από το Συμβούλιο. Ένα μέλος μπορεί να εξαιρεθεί με αίτηση του ενδιαφερομένου ή με αυτοεξαίρεση του οργάνου ή με αυτεπάγγελτη εντολή της προϊσταμένης αρχής.

Τα τακτικά μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων αναπληρώνονται κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης από τα αναπληρωματικά μέλη (παρ. 3 άρθρου 14 Ν. 2690/1999), μόνο σε περίπτωση φυσικού (π.χ. ασθένεια) ή νομικού (π.χ. εξαίρεση) κωλύματος.

Εάν μεταβληθεί η σύνθεση των Υπηρεσιακών Συμβουλίων σε διαδοχικές συνεδριάσεις, αυτό δεν καθιστά μη νόμιμες τις πράξεις τους. Το ίδιο ισχύει και όταν στο πρόσωπο κάποιου μέλους έχει συντελεστεί παρανομία ή ακυρότητα, κατά τον διορισμό ή την εκλογή του. Επίσης, δεν επηρεάζεται η νομιμότητα των πράξεων του οργάνου σε περίπτωση που ένα μέλος του συμμετείχε σε Δευτεροβάθμιο Συλλογικό όργανο και είχε εκφέρει άποψη για το ίδιο θέμα που συζητείται. Επισημαίνεται, επίσης, ότι το διοικητικό όργανο που συμμετέχει στα Συμβούλια δεν δεσμεύεται και δεν λαμβάνει εντολές από τον ιεραρχικά ανώτερό του όσον αφορά στην ψήφο ή στην έκφραση της γνώμης του.

Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια εξετάζουν τις σημαντικότερες υπηρεσιακές μεταβολές των δημοτικών υπαλλήλων. Για το λόγο αυτό πρέπει να παρέχουν τα εχέγγυα της αμεροληψίας και των γνώσεων που απαιτούν οι δύσκολες νομικές έννοιες και οι σύνθετες και πολύπλοκες διαδικασίες που καλούνται να αντιμετωπίσουν. Τα αιρετά μέλη των Συμβουλίων αυτών δεν φαίνεται να ενεργούν

---

¹¹ Ακριβοπούλου Χ., Ανθόπουλος Χ. (2015), *Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης, ο δημόσιος υπάλληλος και η αστική ευθύνη του κράτους*, <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2535>.

πάντοτε με βάση την αρχή της αμεροληψίας. Απεναντίας, μάλλον συντηρούνται οι πελατειακές σχέσεις και συχνά στην κρίση τους λαμβάνεται υπόψη το συνδικαλιστικό τους συμφέρον, δεδομένου ότι μπορεί να προέρχονται από τον συνδικαλιστικό χώρο. Με αυτό τον τρόπο προωθούνται σε θέσεις ευθύνης άτομα λιγότερο ικανά από κάποια άλλα που πραγματικά αξίζουν να βρίσκονται στις θέσεις αυτές. Αυτό αποβαίνει σε βάρος της αξιοκρατίας και γενικότερα του δημοσίου συμφέροντος, αφού είναι συχνό το φαινόμενο να φτάνουν στην κορυφή της ιεραρχίας άτομα που δεν διαθέτουν την απαραίτητη παιδεία και την υπηρεσιακή συγκρότηση που απαιτεί η θέση. Το κύρος των Υπηρεσιακών Συμβουλίων πλήττεται, όταν τα μέλη τους δεν αποφασίζουν με κριτήρια αντικειμενικά, αλλά με βάση τη φιλία ή την έχθρα προς τους κρινομένους.

Αντιστοίχως, και τα διορισμένα μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων, τα οποία είναι διευθυντικά στελέχη των Δήμων, αρκετά συχνά κατά τη διαδικασία ιδίως της προαγωγής των διοικητικών στελεχών, δέχονται επιρροή από τα αιρετά όργανα που εκφράζουν την επιθυμία τους υπέρ συγκεκριμένων υποψηφίων για θέσεις ευθύνης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο νόμος στερεί τη συμμετοχή των προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων στα Υπηρεσιακά Συμβούλια. Οι Γενικοί Διευθυντές έχουν επιλεγεί από το Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο, με αυστηρότερα κριτήρια και διαθέτουν ειδικές γνώσεις πάνω στα υπό κρίση θέματα.

- Η **αρχή της ισότητας και της αξιοκρατίας**, και ειδικότερα της αναλογικής ισότητας. Έχει καθιερωθεί με το άρθρο 4 παρ. 1^α του Συντάγματος: «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου». Είναι δηλαδή νομικός κανόνας ο οποίος επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση ατόμων που βρίσκονται υπό τις ίδιες ή παρόμοιες συνθήκες. Ουσιαστικά δηλαδή αποκλείει την άνιση μεταχείριση, είτε αυτή είναι με μορφή χαρακτηριστικού προνομίου ή άλλου μέτρου που δεν συνδέεται με αξιολογικά κριτήρια, είτε με αδικαιολόγητη επιβάρυνση ή με αδικαιολόγητη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων. Επίσης δεν επιτρέπει την ενιαία αντιμετώπιση προσώπων τα οποία τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες με βάση τυπικά ή συμπτωματικά ή μη σχετικά μεταξύ τους κριτήρια. Ομοίως δεν επιτρέπει να εξομοιώνονται αυθαίρετα μεταξύ τους διαφορετικές καταστάσεις.¹²

Η αρχή της ισότητας είναι γνωστή ως ισότητα εντός του νόμου και ως ισότητα έναντι του νόμου. Στην πρώτη περίπτωση ο νομοθέτης δεσμεύεται να θεσπίσει

---

¹² Συμβούλιο της Επικρατείας, Τμήμα Γ', απόφαση 3396/2014.

κανόνες που είναι σύμφωνοι με την αρχή της ισότητας, ενώ στην δεύτερη περίπτωση τόσο η Διοίκηση όσο και τα Δικαστήρια δεσμεύονται να εφαρμόζουν τον νόμο με τον ίδιο τρόπο σε όλους τους πολίτες προστατεύοντάς τους. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 4 του Συντάγματος, η ισότητα έχει την έννοια της αναλογικής - ουσιαστικής ισότητας. Η ισότητα αυτή αφορά σε όμοια αντιμετώπιση όμοιων περιπτώσεων ή ανόμοια αντιμετώπιση σε ανόμοιες περιπτώσεις. Με αυτό το δεδομένο, πολλές φορές τυγχάνουν προνομιακής αντιμετώπισης οι ειδικές ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, όπως οι πολύτεκνοι, οι ηλικιωμένοι, άτομα με ειδικές ανάγκες κ.λπ. (παρ. 2 άρθρου 21 του Συντάγματος), ή απολαμβάνουν ιδιαίτερη προστασία λόγω των ιδιαιτεροτήτων τους άλλες ομάδες, όπως π.χ. τα παιδιά. Σε άλλη περίπτωση η ισότητα μπορεί να είναι τυπική και αριθμητική όπως είναι η ισότητα της ψήφου (παρ. 2 άρθρου 51 του Συντάγματος), όπου όλοι έχουν δικαίωμα μιας ψήφου ανεξαρτήτως των κοινωνικών τους διαφορών, επομένως υπάρχει όμοια αντιμετώπιση σε ανόμοιες καταστάσεις.¹³

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της αρχής της ισότητας είναι η αμοιβή για εργασία ίσης αξίας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 22 παρ. 1 του Συντάγματος. Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την οδηγία 76/207/ΕΟΚ, αναγνωρίζει την ισότητα των φύλων στην απασχόληση, τις συνθήκες εργασίας και την επαγγελματική εκπαίδευση. Άλλο παράδειγμα της αρχής της ισότητας και μάλιστα της θετικής ισότητας, κατοχυρώνεται στην παρ. 2 του άρθρου 116 του Συντάγματος, όπου στην ουσία αίρονται οι ανισότητες ιδίως σε βάρος των γυναικών. Παράδειγμα αναλογικής ισότητας που επεκτείνεται σε περιπτώσεις που, ενώ παρουσιάζουν όμοια χαρακτηριστικά έχουν ρυθμιστεί από τον νομοθέτη με ανόμοιο τρόπο, είναι η δικαστική απόφαση για επέκταση μιας παροχής, η οποία έχει δοθεί σε μια κατηγορία ανθρώπων, σε άλλες κατηγορίες με όμοια χαρακτηριστικά.

Το Σύνταγμα στο άρθρο 5 παρ. 2 προστατεύει τους αλλοδαπούς που βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια από τις διακρίσεις που έχουν σχέση με την εθνικότητα, τη φυλή, τη γλώσσα, τις πολιτικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις τους. Όμως το δικαίωμα της ισότητας στην πρόσβαση στις δημόσιες λειτουργίες το έχουν μόνο οι Έλληνες πολίτες, εξαιρουμένης της περίπτωσης των πολιτών με ευρωπαϊκή ιθαγένεια για εκείνες τις θέσεις που προβλέπονται με ειδικό νόμο, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 4 του Συντάγματος.

---

¹³ Ακριβοπούλου Χ.Μ., Χαράλαμπος Ανθόπουλος Χ. (2015), *Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, σελ. 26.

Στο σημείο αυτό ας επισημανθεί ότι η αρχή της ισότητας δεν έχει εφαρμογή σε περιπτώσεις παρανομίας. Δεν μπορεί δηλαδή ένας διοικούμενος να επικαλεστεί την παράνομη δράση της Δημόσιας Διοίκησης για υπόθεσή του, αλλά ούτε και η Διοίκηση δικαιολογείται να επεκτείνει την παράνομη δράση της σε παρόμοιες περιπτώσεις. Γίνεται αντιληπτό, λοιπόν, ότι η αρχή της ισότητας δεν μπορεί να εξαιρεθεί από την εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας, γιατί – εάν επεκταθεί η παρανομία – λειτουργεί ως ανισότητα. Η εφαρμογή τόσο της αρχής της ισότητας όσο και της αρχής της αναλογικότητας έχει ιδιαίτερη σημασία κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας των διοικητικών οργάνων, όταν δηλαδή αυτά καλούνται να επιλέξουν μια νόμιμη λύση μεταξύ άλλων νόμιμων λύσεων.

Η αξιοκρατία προστατεύεται από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος: *«Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη»*. Η αξιοκρατία συνδέεται με την αρχή της ισότητας και την αρχή του κράτους δικαίου. Σύμφωνα με την αρχή της αξιοκρατίας, μπορεί κάποιος να καταλάβει δημόσιες θέσεις και αξιώματα με κριτήρια που σχετίζονται με την προσωπική αξία και ικανότητά του. Με την παρ. 7 του άρθρου 103 του Συντάγματος αναγνωρίζεται η Ανεξάρτητη Αρχή αρμόδια για την επιλογή του προσωπικού της Διοίκησης, ως επιβεβαίωση της αρχής της αξιοκρατίας: *«Η πρόσληψη υπαλλήλων στο Δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, πλην των περιπτώσεων της παραγράφου 5, γίνεται είτε με διαγωνισμό είτε με επιλογή σύμφωνα με προκαθορισμένα και αντικειμενικά κριτήρια και υπάγεται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής, όπως νόμος ορίζει. Νόμος μπορεί να προβλέπει ειδικές διαδικασίες επιλογής που περιβάλλονται με αυξημένες εγγυήσεις διαφάνειας και αξιοκρατίας ή ειδικές διαδικασίες επιλογής προσωπικού για θέσεις το αντικείμενο των οποίων περιβάλλεται από ειδικές συνταγματικές εγγυήσεις ή προσιδιάζει σε σχέση εντολής»*.¹⁴

• Η αρχή της διαφάνειας (ή της φανεράς δράσης) και της αποτελεσματικότητας της δράσης της Διοίκησης, η οποία υλοποιείται ως νόμιμη και ως θεμιτή δράση, δηλαδή υπό προϋποθέσεις και όταν εμφανίζεται ως αναγκαία για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος.¹⁵

¹⁴ Ακριβοπούλου Χ.Μ., Ανθόπουλος Χ. (2015), *Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, σελ. 26.

¹⁵ <https://akrivopoulouchristina.wordpress.com>.

Από το άρθρο 5^A του Συντάγματος κατοχυρώνεται το δικαίωμα του πολίτη στην πληροφόρηση. Από αυτό το άρθρο απορρέει η αρχή της διαφάνειας της διοικητικής δράσης. Η δημοσιότητα μαζί με την διαφάνεια είναι βασικές συνιστώσες της δημοκρατίας, επειδή επιτρέπουν στους πολίτες τον έλεγχο των κρατικών οργάνων και αρχών. Η διαφάνεια της διοικητικής δράσης συμβάλλει στην καταπολέμηση της διαπλοκής και της διαφθοράς, παρέχει εγγυήσεις για τον έλεγχο της Δημόσιας Διοίκησης και την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών και αυξάνει την αποτελεσματική λειτουργία της. Με τον νόμο 3861/2010 επιβλήθηκε στις διοικητικές αρχές η ανάρτηση όλων των αποφάσεών τους με οικονομικό περιεχόμενο, για να ενημερώνονται οι πολίτες και να έχουν άμεση πρόσβαση σε αυτές. Επίσης, δημοσιεύονται υποχρεωτικά οι κανονιστικές πράξεις της διοίκησης.

Σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 10 του Συντάγματος η οποία αναφέρει ότι: *«Η αρμόδια υπηρεσία ή αρχή υποχρεούται να απαντά στα αιτήματα για παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων, ιδίως πιστοποιητικών, δικαιολογητικών και βεβαιώσεων μέσα σε ορισμένη προθεσμία, όχι μεγαλύτερη των 60 ημερών, όπως νόμος ορίζει. Σε περίπτωση παράδοσης άπρακτης της προθεσμίας αυτής ή παράνομης άρνησης, πέραν των άλλων τυχόν κυρώσεων και έννομων συνεπειών, καταβάλλεται και ειδική χρηματική ικανοποίηση στον αιτούντα, όπως νόμος ορίζει»*, προκύπτει ότι η αρχή της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δράσης σχετίζεται με την αρχή της χρηστής διοίκησης και με την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη. Η αρχή αυτή συνίσταται στην ταχύτητα και την ευελιξία, στην οικονομία χρόνου και μέσων, κατά τη διάρκεια άσκησης των δημόσιων πολιτικών και της αποστολής που καλούνται να εκπληρώσουν δημόσια τα διοικητικά όργανα. Προς την κατεύθυνση της αρχής της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δράσης κινείται και η πολιτική της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, η οποία υλοποιείται μέσα από την εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας πληροφοριών για την έκδοση εγγράφων – κυρίως πιστοποιητικών, βεβαιώσεων και λοιπών δικαιολογητικών – σε προθεσμία μικρότερη των 60 ημερών όπως ορίζει ο νόμος. Με την εφαρμογή της ηλεκτρονικής διοίκησης ο πολίτης έχει ευκολότερη πρόσβαση στις υπηρεσίες και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την γρηγορότερη και καλύτερη εξυπηρέτηση των δικαιωμάτων του.¹⁶

---

¹⁶ Ακριβοπούλου Χ.Μ., Ανθόπουλος Χ. (2015), *Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, σελ. 27.

Εξάλλου, η Διοίκηση είναι υποχρεωμένη στο πλαίσιο του δικαιώματος ακρόασης να λαμβάνει υπόψη τη γνώμη των ενδιαφερομένων πριν από την έκδοση των αποφάσεών της που θα έχουν δυσμενή αποτελέσματα γι' αυτούς.¹⁷

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

Σύσταση – είδη Υπηρεσιακών Συμβουλίων υπαλλήλων ΟΤΑ

Ο Ν. 3584/2007 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, στα άρθρα 4, 5 και 6, ορίζει τη διάκριση των Υπηρεσιακών Συμβουλίων σε: Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο, Υπηρεσιακά Συμβούλια και Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Στο κεφάλαιο αυτό διερευνάται καθένα από αυτά.

2.1. Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο (ΕΥΣ)

Το Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο θεσπίστηκε για πρώτη φορά με την παρ. 7 του άρθρου 78 του Ν. 1892/1990, με έδρα το τότε Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης, για την επιλογή Γενικών Διευθυντών. Το άρθρο 4 του Ν. 3584/2007, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 46 του Ν. 4674/2020, ορίζει ότι είναι αρμόδιο για την επιλογή των προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων των Δήμων και των Συνδέσμων, αλλά και για όλα τα θέματα της υπηρεσιακής τους κατάστασης που απαιτούν γνώμη Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Συστήνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, είναι επταμελές και αποτελείται από:

- α) δύο μέλη του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ), τα οποία υποδεικνύονται από τον Πρόεδρό του
- β) τον Υπηρεσιακό Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών
- γ) ένα μέλος του Επιστημονικού - Εκπαιδευτικού Συμβουλίου ή προϊστάμενο Διεύθυνσης της εκπαιδευτικής μονάδας του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ), το οποίο υποδεικνύει ο Πρόεδρός του
- δ) τον Νομικό Σύμβουλο του Κράτους στο Υπουργείο Εσωτερικών

---

¹⁷ Μακροδημήτρης Αντ. (2000), Οι αρχές του κώδικα καλής συμπεριφοράς της Δημόσιας Διοίκησης, 6 Αυγούστου – <https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/oi-arxes-toy-kwdika-kalis-symperiforas-tis-dimosias-dioikisis>.

ε) έναν εκπρόσωπο της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εργαζομένων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΠΟΕ - ΟΤΑ) και

στ) έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ).

Για τις θέσεις του γραμματέα του ΕΥΣ και του νόμιμου αναπληρωτή του ορίζονται υπάλληλοι κατηγορίας Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης με βαθμό Α΄, οι οποίοι υπηρετούν στη Διεύθυνση Προσωπικού Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών.

Η συγκρότηση του ΕΥΣ γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, με την οποία ορίζεται το ένα από τα δύο μέλη του ΑΣΕΠ ως πρόεδρος, ο γραμματέας και τα υπόλοιπα μέλη. Με απόφαση του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού, η οποία λαμβάνεται μετά από σύμφωνη γνώμη του Προέδρου του ΑΣΕΠ, μπορεί να ανατίθεται στο ΑΣΕΠ η γραμματειακή υποστήριξη του Ειδικού Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Ο Πρόεδρος του ΑΣΕΠ με απόφασή του μπορεί να ορίσει υπαλλήλους της Ανεξάρτητης Αρχής για την διοικητική και τεχνική υποστήριξη της λειτουργίας του ΕΥΣ. Για όλα τα τακτικά μέλη του ΕΥΣ προβλέπονται ισάριθμοι αναπληρωτές, οι οποίοι απαιτείται να έχουν την ίδια ιδιότητα με τα τακτικά μέλη. Ειδικότερα:

- ο αναπληρωτής του Νομικού Συμβούλου του Κράτους υποδεικνύεται από τον Πρόεδρο του ΝΣΚ και
- ως αναπληρωτής του Υπηρεσιακού Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών, ορίζεται ο Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Αποκέντρωσης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης του οικείου Υπουργείου.

Η θητεία των μελών του ΕΥΣ είναι τριετής και οι συνεδριάσεις του μπορούν να πραγματοποιούνται και στην έδρα του ΑΣΕΠ. Το ΕΥΣ συγκροτείται και τα μέλη του ορίζονται εντός μηνός από την έναρξη ισχύος της παρ. 1. Δηλαδή, εντός μηνός από την ημερομηνία κατά την οποία λαμβάνεται η απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών για τις ιδιότητες των μελών που συγκροτούν το ΕΥΣ, τα αρμόδια όργανα οφείλουν με απόφασή τους να ορίσουν τα μέλη αυτά ονομαστικά.

2.2. Υπηρεσιακό Συμβούλιο (ΥΣ)

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 3584/2007 όπως έχει τροποποιηθεί με την παρ. 1 του άρθρου 51 του Ν. 4407/2016, σε κάθε νομό συνιστάται Υπηρεσιακό Συμβούλιο για το μόνιμο προσωπικό των ΟΤΑ το οποίο

συγκροτείται με απόφαση του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης και αποτελείται από:

- τρεις (3) μονίμους υπαλλήλους προϊσταμένους Διεύθυνσης, οι οποίοι υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπηρεσιακού Συμβουλίου και ορίζονται από τον Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή από τον ασκούντα καθήκοντα Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης μετά από γνώμη της οικείας Περιφερειακής Ένωσης Δήμων (ΠΕΔ)
- δύο (2) υπαλλήλους κατηγορίας ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ με βαθμό Δ΄ τουλάχιστον, οι οποίοι είναι αιρετοί εκπρόσωποι και εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία. Οι προϋποθέσεις, ο τρόπος και η διαδικασία της εκλογής καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών που λαμβάνεται ύστερα από γνώμη των ΠΟΕ - ΟΤΑ και ΠΟΠ - ΟΤΑ. Η ΠΟΕ - ΟΤΑ και η ΠΟΠ - ΟΤΑ παρέχουν τις γνώμες τους εντός της προθεσμίας που θέτει ο αρμόδιος Υπουργός των Εσωτερικών (τουλάχιστον 15 ημερών). Εάν παρέλθει αυτή η προθεσμία, η απόφαση εκδίδεται χωρίς τη γνώμη των ανωτέρω Ομοσπονδιών.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 85 του Ν. 4604/2019, ως γραμματέας του Συμβουλίου ορίζεται υπάλληλος κλάδου ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού ή ΤΕ Διοικητικού - Λογιστικού ή ΔΕ Διοικητικών Γραμματέων με βαθμό Α΄ του Δήμου της έδρας του νομού.

Οι συνεδριάσεις του Συμβουλίου λαμβάνουν χώρα στο κατάστημα του Δήμου της έδρας του νομού.

Σύμφωνα δε με την παρ. 3 του άρθρου 5 του Ν. 3584/2007, για τους Δήμους Θεσσαλονίκης, Αθηναίων και Πειραιώς¹⁸ συνιστάται Υπηρεσιακό Συμβούλιο το οποίο συγκροτείται με απόφαση του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης και αποτελείται από:

- τρεις (3) μόνιμους Διευθυντές που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπηρεσιακού Συμβουλίου και ορίζονται από τον Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή από τον ασκούντα καθήκοντα Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ύστερα από γνώμη της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων

---

¹⁸ Ο νομοθέτης κάνει ειδική μνεία στα Υπηρεσιακά Συμβούλια των τριών αυτών Δήμων της Ελλάδας, εξαιτίας του ότι απασχολούν πολύ μεγάλο αριθμό εργαζομένων. Στους εν λόγω Δήμους λειτουργεί ξεχωριστό Υπηρεσιακό Συμβούλιο. Στον Νομό Αττικής, για παράδειγμα, λειτουργούν περισσότερα από ένα Υπηρεσιακά Συμβούλια. Για τους λοιπούς Δήμους της χώρας λειτουργεί ένα Υπηρεσιακό Συμβούλιο για κάθε νομό. Η διαδικασία ορισμού των μελών παραμένει ίδια σε όλα τα Υπηρεσιακά Συμβούλια των υπαλλήλων των ΟΤΑ της χώρας.

- δύο (2) υπαλλήλους κατηγορίας ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ με βαθμό Δ΄ τουλάχιστον, οι οποίοι είναι αιρετοί εκπρόσωποι και εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία. Οι προϋποθέσεις, ο τρόπος και η διαδικασία της εκλογής καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών που λαμβάνεται ύστερα από γνώμη των ΠΟΕ - ΟΤΑ και ΠΟΠ - ΟΤΑ, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω.

Ο γραμματέας του Συμβουλίου προτείνεται από τον Δήμαρχο και είναι υπάλληλος κλάδου ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού ή ΤΕ Διοικητικού - Λογιστικού ή ΔΕ Διοικητικών Γραμματέων του οικείου Δήμου, με βαθμό Α΄, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 85 του Ν. 4604/2019.

Ο πρόεδρος του Υπηρεσιακού Συμβουλίου και ο αναπληρωτής του ορίζονται με την απόφαση συγκρότησης του και είναι ανάμεσα στα τακτικά μέλη.

Τα μέλη του Υπηρεσιακού Συμβουλίου ορίζονται ή εκλέγονται με ίδιο αριθμό αναπληρωτών. Αν για οποιονδήποτε λόγο λυθεί η υπαλληλική σχέση αιρετού μέλους, ορίζεται ο αμέσως επόμενος στη σειρά εκλογής ως τακτικό μέλος, για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα μέχρι τη λήξη της θητείας. Εάν κάποιο μέλος του Υπηρεσιακού Συμβουλίου κρίνεται ως προϊστάμενος οργανικής μονάδας, το θέμα του συζητείται στην αρχή της συνεδρίασης και δεν μπορεί να είναι παρόν στη συζήτηση αυτή, δεδομένου ότι έχει κώλυμα. Τη θέση του παίρνει ο αναπληρωτής του. Σε περίπτωση που και ο αναπληρωτής του έχει το ίδιο κώλυμα, το ΥΣ συνεδριάζει με τα υπόλοιπα μέλη του. Μετά το πέρας της συζήτησης, το τακτικό μέλος επανέρχεται στην αίθουσα συνεδρίασεως προκειμένου να συμμετάσχει στη συζήτηση και λήψη αποφάσεων για τα υπόλοιπα θέματα.

Κατά τις διατάξεις του Ν. 4057/2012, τα Υπηρεσιακά Συμβούλια λειτουργούν και ως πειθαρχικά όργανα, μέχρι να συγκροτηθούν τα Πειθαρχικά Συμβούλια. Κυρίως όμως τα Υπηρεσιακά Συμβούλια επιλαμβάνονται, δηλαδή αποφασίζουν ή γνωμοδοτούν, επί θεμάτων υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων (μονίμων και με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου) των Δήμων, των Νομικών τους Προσώπων και των Συνδέσμων τους. Τέτοια θέματα είναι: α) η κατάταξη υπαλλήλων σε ανώτερο βαθμό, β) η άσκηση ιδιωτικού έργου με αμοιβή, γ) η αναγνώριση προϋπηρεσίας σε ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, δ) η επιλογή προϊσταμένων Τμημάτων και αυτοτελών Γραφείων, ε) η μετάταξη σε άλλο κλάδο ή σε άλλη κατηγορία, στ) η μετάταξη σε άλλη ή από άλλη υπηρεσία κ.λπ. Κατόπιν, το αρμόδιο προς διορισμό όργανο του Δήμου, του Νομικού Προσώπου ή του Συνδέσμου, λαμβάνοντας υπόψη την

γνωμοδότηση του Υπηρεσιακού Συμβουλίου, αποφασίζει σχετικά. Οι διαφωνούντες με την απόφαση και με δεδομένο ότι οι ίδιοι έχουν έννομο συμφέρον, δύναται να υποβάλουν αίτηση ακυρώσεως, κατά της απόφασης του μονομελούς αρμόδιου οργάνου, στο Διοικητικό Εφετείο.

2.3. Πειθαρχικά Συμβούλια και Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο

Τα Πειθαρχικά Συμβούλια είναι αρμόδια για τα θέματα αργιών και πειθαρχικού δικαίου του τακτικού προσωπικού (μόνιμοι και αορίστου χρόνου) των υπαλλήλων των Δήμων και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου αυτών. Διέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 146^B του Ν. 3528/2007 όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρο 5 παρ. 3 του Ν. 4057/2012 και ισχύει. Το τελευταίο αναριθμήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 30 του Ν. 4304/2014. Με την υπ' αριθμ. 36610 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών η οποία δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 2700 Β/05.12.2012, συνιστώνται τα πειθαρχικά συμβούλια των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ανά Περιφέρεια. Έτσι έχουν προκύψει τα ακόλουθα:

- Στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας δύο Πειθαρχικά Συμβούλια ως εξής: Α' Πειθαρχικό Συμβούλιο για τους υπαλλήλους του Δήμου Θεσσαλονίκης και Β' Πειθαρχικό Συμβούλιο για τους υπαλλήλους της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και των ΟΤΑ Α' βαθμού των Νομών Θεσσαλονίκης (εκτός του Δήμου Θεσσαλονίκης), Ημαθίας, Πιερίας, Κιλκίς, Σερρών, Πέλλας και Χαλκιδικής. Έδρα τους είναι η έδρα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στη Θεσσαλονίκη.
- Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ένα Πειθαρχικό Συμβούλιο αρμόδιο για τους υπαλλήλους της Περιφέρειας της Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης και τους υπαλλήλους των ΟΤΑ Α' βαθμού των Νομών Έβρου, Δράμας, Ξάνθης, Καβάλας και Ροδόπης. Έδρα του είναι η έδρα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στην Κομοτηνή.
- Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ένα Πειθαρχικό Συμβούλιο αρμόδιο για θέματα υπαλλήλων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και των ΟΤΑ Α' βαθμού των Νομών Καστοριάς, Γρεβενών, Φλώρινας και Κοζάνης. Έδρα του είναι η έδρα της Δυτικής Μακεδονίας στην Κοζάνη.
- Στην Περιφέρεια Κρήτης ένα Πειθαρχικό Συμβούλιο αρμόδιο να ασκεί πειθαρχική εξουσία στους υπαλλήλους της Περιφέρειας Κρήτης και των ΟΤΑ Α'

βαθμού των Νομών Λασιθίου, Ηρακλείου, Ρεθύμνης και Χανίων. Έδρα του είναι το κατάστημα της έδρας της Περιφέρειας Κρήτης στο Ηράκλειο.

- Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας ένα Πειθαρχικό Συμβούλιο αρμόδιο για πειθαρχικά θέματα των υπαλλήλων της Περιφέρειας Θεσσαλίας και των ΟΤΑ Α΄ βαθμού των Νομών Λάρισας, Καρδίτσας, Μαγνησίας και Τρικάλων. Έδρα του ορίζεται η έδρα της Περιφέρειας Θεσσαλίας στη Λάρισα.
- Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ένα Πειθαρχικό Συμβούλιο με αρμοδιότητα τα πειθαρχικά θέματα των υπαλλήλων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και των ΟΤΑ Α΄ βαθμού των Νομών Βοιωτίας, Ευρυτανίας, Εύβοιας, Φθιώτιδας και Φωκίδας. Έδρα του είναι η έδρα της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας στη Λαμία.
- Στην Περιφέρεια Ηπείρου ένα Πειθαρχικό Συμβούλιο αρμόδιο να ασκεί πειθαρχική εξουσία στους υπαλλήλους της Περιφέρειας Ηπείρου και των ΟΤΑ Α΄ βαθμού των Νομών Άρτας, Ιωαννίνων, Πρέβεζας και Θεσπρωτίας. Έδρα του ορίζεται η έδρα της Περιφέρειας Ηπείρου στα Ιωάννινα.
- Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου ένα Πειθαρχικό Συμβούλιο αρμόδιο για θέματα των υπαλλήλων της Περιφέρειας Πελοποννήσου και των ΟΤΑ Α΄ βαθμού των Νομών Αρκαδίας, Αργολίδας, Κορινθίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας. Έδρα του ορίζεται η έδρα της Περιφέρειας Πελοποννήσου στην Τρίπολη.
- Στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων ένα κοινό Πειθαρχικό Συμβούλιο με αρμοδιότητα στα πειθαρχικά θέματα των υπαλλήλων των Περιφερειών Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων και των ΟΤΑ Α΄ βαθμού των Νομών Αχαΐας, Αιτωλοακαρνανίας, Ζακύνθου, Ηλείας, Κέρκυρας, Λευκάδας και Κεφαλληνίας. Έδρα του είναι η έδρα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στην Πάτρα.
- Στις Περιφέρειες Αττικής, Βορείου Αιγαίου και Νοτίου Αιγαίου δύο κοινά Πειθαρχικά Συμβούλια αρμόδια για τα πειθαρχικά θέματα των υπαλλήλων των ΟΤΑ ως εξής: Α΄ Πειθαρχικό Συμβούλιο για τον Δήμο Αθηναίων και Β΄ Πειθαρχικό Συμβούλιο για τις Περιφέρειες Αττικής, Βορείου Αιγαίου και Νοτίου Αιγαίου και ΟΤΑ Α΄ βαθμού των Νομών Αττικής (εκτός από τον Δήμο Αθηναίων), Κυκλάδων, Δωδεκανήσου, Σάμου, Χίου και Λέσβου. Έδρα του είναι η έδρα της Περιφέρειας Αττικής στην Αθήνα.

Τα Πειθαρχικά Συμβούλια των Περιφερειών έχουν αρμοδιότητα και για το προσωπικό των Δήμων και των ΝΠΔΔ αυτών¹⁹, υπάγονται δε στις ρυθμίσεις του Ν. 4057/2012 σύμφωνα με την ως άνω αναφερόμενη υπουργική απόφαση υπ' αριθμ. 36610/2012.

Το άρθρο 30 του Ν. 4304/2014 αντικαθιστά το άρθρο 146^Α του Ν. 3528/2007 όπως ισχύει. Ως προς τη συγκρότηση και λειτουργία του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου:

Η συγκρότηση του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου γίνεται με απόφαση του Υπουργού αρμόδιου για την οργάνωση και λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης, όπως αυτός ονομάζεται κάθε φορά, και λειτουργεί σε τρία τμήματα αποτελούμενο από:

- έναν Αντιπρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ο οποίος προτείνεται από τον Πρόεδρο του ΝΣΚ, ως πρόεδρο
- έξι (6) Νομικούς Συμβούλους του Κράτους με τους αναπληρωτές τους που προτείνονται από τον Πρόεδρο του ΝΣΚ
- δύο (2) προϊσταμένους Γενικών Διευθύνσεων του Υπουργείου Εσωτερικών (πλέον) με τους αναπληρωτές τους, οι οποίοι είναι και αυτοί Γενικοί Διευθυντές ή Διευθυντές του ίδιου Υπουργείου
- τον προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης που έχει αρμοδιότητα για θέματα προσωπικού του Υπουργείου όπου υπάγεται η υπηρεσία ή που εποπτεύει την υπηρεσία ή το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου στο οποίο διαπράχθηκε το πειθαρχικό παράπτωμα. Αναπληρωτής του ορίζεται άλλος προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης ή Διεύθυνσης του ίδιου Υπουργείου, ο οποίος ορίζεται με απόφαση του οικείου Υπουργού πριν από την έναρξη της θητείας του Συμβουλίου. Εάν η πειθαρχική υπόθεση αφορά σε υπάλληλο Περιφέρειας, στο Συμβούλιο συμμετέχει ο προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης της Περιφέρειας Αττικής, ο οποίος είναι αρμόδιος για ζητήματα προσωπικού και ορίζεται με απόφαση του Περιφερειάρχη Αττικής. Όταν η πειθαρχική υπόθεση αφορά σε υπαλλήλους Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή ΝΠΔΔ που εποπτεύονται από τον Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης, στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο μετέχει προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης με τον αναπληρωτή του, επίσης προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης ή Διεύθυνσης του

---

¹⁹ Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ΔΙΔΑΔ/Φ.58/341/οικ.10874/03.05.2012.

Υπουργείου Εσωτερικών (πρώην Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης)

- δύο (2) προϊσταμένους Γενικών Διευθύνσεων Δήμων, από τις Περιφερειακές Ενότητες που υπάγονται στην Περιφέρεια Αττικής, πλην της Περιφερειακής Ενότητας Νήσων, με τους αναπληρωτές τους, που υποδεικνύονται από τον Πρόεδρο του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου κατόπιν κλήρωσης, σύμφωνα με την παρ. 9 του άρθρου 146^B του εν λόγω νόμου.

Με την ίδια απόφαση που ορίζονται τα μέλη, ορίζεται και ο γραμματέας των τριών τμημάτων (όπως αναλύονται παρακάτω), ο οποίος είναι υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ του Τμήματος Πειθαρχικής Ευθύνης και Δεοντολογίας του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργείου που ορίζεται με τρεις (3) αναπληρωτές υπαλλήλους του ίδιου τμήματος, κατηγορίας επίσης ΠΕ.

Το πρώτο και δεύτερο τμήμα αποτελείται το καθένα από:

- τον πρόεδρο του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου με αναπληρωτή του τον αρχαιότερο από τους ορισθέντες Νομικούς Συμβούλους του Κράτους
- δύο (2) Νομικούς Συμβούλους του Κράτους με τους αναπληρωτές τους
- έναν Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (νυν Εσωτερικών) ως τακτικό μέλος, με αναπληρωτή του Γενικό Διευθυντή ή Διευθυντή του ίδιου Υπουργείου
- τον προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης που έχει την ευθύνη για θέματα προσωπικού του Υπουργείου όπου υπάγεται ή που εποπτεύει την υπηρεσία ή το ΝΠΔΔ στο οποίο διαπράχθηκε το πειθαρχικό παράπτωμα ως τακτικό μέλος, με αναπληρωτή του άλλον προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης ή Διεύθυνσης του Υπουργείου, ο οποίος ορίζεται με απόφαση του οικείου Υπουργού πριν από την έναρξη της θητείας του Συμβουλίου. Εάν η πειθαρχική υπόθεση αφορά σε υπάλληλο Περιφέρειας, στο Συμβούλιο συμμετέχει ο προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης της Περιφέρειας Αττικής, ο οποίος είναι αρμόδιος για θέματα προσωπικού και ορίζεται με απόφαση του Περιφερειάρχη Αττικής. Όταν η πειθαρχική υπόθεση αφορά σε υπαλλήλους Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή ΝΠΔΔ που εποπτεύονται από τον μέχρι πρότινος Γενικό Γραμματέα και πλέον Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης, στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο μετέχει προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης ή Διεύθυνσης του Υπουργείου των Εσωτερικών.

Το τρίτο τμήμα αποτελείται από:

- τον πρόεδρο του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου με αναπληρωτή του τον Αντιπρόεδρο ή Νομικό Σύμβουλο του ΝΣΚ
- δύο (2) Νομικούς Συμβούλους του Κράτους με τους αναπληρωτές τους και
- δύο (2) προϊσταμένους Γενικών Διευθύνσεων Δήμων, από τις Περιφερειακές Ενότητες που υπάγονται στην Περιφέρεια Αττικής, πλην της Περιφερειακής Ενότητας Νήσων, με τους αναπληρωτές τους, που υποδεικνύονται από τον Πρόεδρο του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου κατόπιν κλήρωσης.

Το γ' τμήμα έχει αρμοδιότητα για πειθαρχικές υποθέσεις των μονίμων και ιδιωτικού δικαίου υπαλλήλων των Δήμων και των Νομικών τους Προσώπων.

Τα μέλη όλων των τμημάτων, ο γραμματέας και οι αναπληρωτές αυτών, ορίζονται με απόφαση του προέδρου του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου.

Ο Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και οι Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους, που είναι τακτικά μέλη του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, είναι αποκλειστικής και πλήρους απασχόλησης και η θητεία τους λογίζεται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας με το βαθμό που κατέχουν στις οργανικές τους θέσεις, για όλες τις συνέπειες. Μπορούν να μετέχουν στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, των Τμημάτων και όλων των συλλογικών οργάνων του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η αποζημίωση των τακτικών μελών του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου ή των αναπληρωματικών μελών είναι ανάλογη με τις συνεδριάσεις που συμμετείχαν και καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών.

Η διαδικασία ενώπιον του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου διέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 136 έως και 140 του Ν. 3528/2007 όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν με το άρθρο 2 του Ν. 4057/2012. Τα Πειθαρχικά Συμβούλια έχουν υποχρέωση ανά τακτά χρονικά διαστήματα να ενημερώνουν το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο για την πορεία και την έκβαση όλων των πειθαρχικών υποθέσεων, από την εισαγωγή τους στα Συμβούλια, μέχρι και την έκδοση της πειθαρχικής απόφασης.

Ο πρόεδρος του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου με απόφασή του ασκεί πειθαρχική δίωξη ενώπιον του Συμβουλίου του κατά των μελών των Πειθαρχικών Συμβουλίων (όχι όμως κατά των μελών του ΝΣΚ) που έχουν παραβεί τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 122 του Ν. 3528/2007 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Τη γραμματειακή υποστήριξη του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου αναλαμβάνουν υπάλληλοι του Τμήματος Πειθαρχικής Ευθύνης και Δεοντολογίας του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (νυν Εσωτερικών). Οι υπάλληλοι αυτοί είναι επιφορτισμένοι κυρίως με τα καθήκοντα αυτά και συγκεκριμένα: τηρούν πρωτόκολλο εισερχόμενης και εξερχόμενης αλληλογραφίας, διακινούν την αλληλογραφία, μεριμνούν για την τήρηση των πρακτικών του Συμβουλίου και αποστέλλουν τους φακέλους των υποθέσεων στις αρμόδιες υπηρεσίες, τηρούν αρχείο των υποθέσεων που έχουν εκδικαστεί και αρχείο για την πορεία και την έκβαση των πειθαρχικών υποθέσεων που παραπέμπονται στα Πειθαρχικά Συμβούλια, και κάνουν την στατιστική επεξεργασία των στοιχείων.

Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο λειτουργεί ως πειθαρχικό αποκλειστικά, με την επιφύλαξη του άρθρου 95 του Ν. 3528/2007²⁰ όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Κρίνει κατά το νόμο και την ουσία σε δεύτερο βαθμό, και κατ' εξαίρεση σε πρώτο και τελευταίο βαθμό όπου αυτό προβλέπεται. Λειτουργεί και ως Πειθαρχικό Συμβούλιο των ανώτατων υπαλλήλων του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ και αποφασίζει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό. Εισηγητές του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου ορίζονται μόνο τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη αυτού, με πράξη προέδρου. Για να βρίσκονται σε απαρτία τα τμήματα του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, πρέπει να είναι παρόντα στη συνεδρίαση τουλάχιστον τρία (3) μέλη τους και, μεταξύ αυτών, θα πρέπει να περιλαμβάνεται απαραίτητα ο πρόεδρος ή ο αναπληρωτής του. Σε περιπτώσεις ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Εάν κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης σχηματισθούν περισσότερες από δύο γνώμες, οι ακολουθούντες τις ασθενέστερες, προσχωρούν υποχρεωτικά σε μια από τις επικρατέστερες.

Τα μέλη των Συμβουλίων ψηφίζουν με σειρά αντίστροφη από εκείνη της απόφασης ορισμού τους. Η λευκή ψήφος και η αποχή από την ψηφοφορία δεν επιτρέπονται.

Όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, ρυθμίζονται από τις διατάξεις του Ν. 2690/1999 «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις».

---

²⁰ Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, όταν ένας υπάλληλος εγγράφεται δύο συνεχόμενες φορές σε πίνακα μη προακτέων σε βαθμό, παραπέμπεται υποχρεωτικά στο Υπηρεσιακό Συμβούλιο για κρίση, εντός δύο μηνών από την κύρωση του πίνακα.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Ν. 2839/2000 σε καθένα Υπηρεσιακό Συμβούλιο που ορίζονται μέλη από τη Διοίκηση, ο αριθμός μελών κάθε φύλου πρέπει να είναι σε ποσοστό τουλάχιστον 1/3 των οριζομένων, υπό την προϋπόθεση ότι στην οικεία υπηρεσία υπηρετεί ικανός αριθμός υπαλλήλων που έχει τις νόμιμες προϋποθέσεις για να οριστεί και εφόσον τα οριζόμενα μέλη είναι πάνω από ένα. Αν προκύψει δεκαδικός αριθμός, στρογγυλοποιείται στην αμέσως επόμενη ακέραιη μονάδα, αν το κλάσμα ισούται με το ήμισυ της μονάδας και άνω.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι το Υπηρεσιακό Συμβούλιο των υπαλλήλων των ΟΤΑ απαρτίζεται στο σύνολό του από Δημοτικούς Υπαλλήλους, εκ των οποίων οι τρεις είναι διευθυντές Δήμων που ορίζονται με απόφαση του Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης, και δύο αιρετά μέλη. Στο Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο και στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο, πάντως, δεν φαίνεται να τηρείται επαρκώς η συνταγματική πρόβλεψη περί συμμετοχής δημοσίων υπαλλήλων κατά τα 2/3 – τα μέλη του ΝΣΚ, όπως και των Ανεξαρτήτων Αρχών, είναι δημόσιοι λειτουργοί, και όχι δημόσιοι υπάλληλοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

Εκλογή των δύο αιρετών εκπροσώπων στα Υπηρεσιακά Συμβούλια

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο εκλέγονται τα δύο αιρετά μέλη του Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Αυτός περιγράφεται λεπτομερώς στην υπ' αριθμ. 24405/2011 απόφαση του Υφυπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Στην παρ. 4 του άρθρου 2 της εν λόγω απόφασης αναφέρεται ότι: «*Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική*». Δηλαδή το δικαίωμα της ψήφου, αν και κατατάσσεται στα ατομικά δικαιώματα, αναγνωρίζεται ουσιαστικά ως δημόσιο λειτούργημα και αποκτά υποχρεωτικό χαρακτήρα.

3.1. Τρόπος εκλογής - Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι

Η ψηφοφορία για την ανάδειξη των αιρετών μελών των Υπηρεσιακών Συμβουλίων είναι καθολική, άμεση και μυστική και διεξάγεται ημέρα Τρίτη τρέχοντος έτους. Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση ορίζει με προκήρυξή της την ημερομηνία εκλογής μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου τρέχοντος έτους. Για τους Δήμους

Αθηναίων, Θεσσαλονίκης και Πειραιά, η προκήρυξη γίνεται από τον Δήμαρχο. Η ημερομηνία των εκλογών δεν μπορεί να οριστεί νωρίτερα από τρεις μήνες από την ημερομηνία που εκδόθηκε η προκήρυξη.

Οι εκλογές διενεργούνται στην έδρα που λειτουργεί το Υπηρεσιακό Συμβούλιο. Στους Δήμους που έχουν δύναμη πάνω από 10 εργαζόμενους, η εκλογή γίνεται στους οικείους ΟΤΑ, ενώπιον επιτροπής διεξαγωγής εκλογών η οποία ορίζεται με απόφαση του αρμόδιου προϊσταμένου της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, κατόπιν κληρώσεως ανάμεσα στους υπαλλήλους που υπηρετούν στον οικείο ΟΤΑ και έχουν δικαίωμα ψήφου.

Μετά την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας οι φάκελοι σφραγίζονται και υπογράφονται από τα μέλη της επιτροπής εκλογών και στη συνέχεια μεταφέρονται με αγγελιοφόρο στο κατάστημα της έδρας του Υπηρεσιακού Συμβουλίου και παραδίδονται στην κεντρική εφορευτική επιτροπή.

Οι υπάλληλοι των ΟΤΑ ψηφίζουν αυτοπροσώπως και η άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος είναι υποχρεωτική.

Δικαίωμα να εκλέγονται έχουν οι υπάλληλοι όλων των κλάδων προσωπικού που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπηρεσιακού Συμβουλίου, εκτός από αυτούς που τελούν σε κατάσταση αυτοδίκαιης αργίας. Όσοι είναι αποσπασμένοι σε άλλες υπηρεσίες κατά την ημέρα διεξαγωγής της εκλογής, μπορούν να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα στην υπηρεσία στην οποία ανήκει η οργανική τους θέση. Επίσης, οι υπάλληλοι αυτοί έχουν το δικαίωμα να εκλέγονται στο Υπηρεσιακό Συμβούλιο της υπηρεσίας στην οποία υπάγεται η οργανική τους θέση.

3.2. Πίνακες εκλογέων - Αιτήσεις - Ενστάσεις

Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση μέχρι τις 30 Ιουνίου του τρέχοντος έτους, συντάσσει πίνακες εκλογέων για τα Υπηρεσιακά Συμβούλια που ασχολούνται με θέματα των υπαλλήλων των ΟΤΑ. Στους πίνακες αυτούς περιλαμβάνονται οι υπάλληλοι των ΟΤΑ που έχουν δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι και υπάγονται στην αρμοδιότητα του οικείου Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Για τους Δήμους Αθηναίων, Πειραιά και Θεσσαλονίκης, αρμόδια για την σύνταξη των πινάκων είναι η Διεύθυνση Προσωπικού ή Διοικητικού του Δήμου, στον οποίο εδρεύει το Συμβούλιο.

Οι ως άνω πίνακες τοιχοκολλούνται στα καταστήματα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και όλων των ΟΤΑ του Νομού που το προσωπικό τους υπάγεται στην

αρμοδιότητα του ΥΣ. Ανακοινώνονται δε από τους ΟΤΑ στους ενδιαφερομένους μέχρι τις 20 Ιουλίου.

Κάθε εκλογέας που δεν είναι γραμμένος στους πίνακες, μπορεί με αίτησή του να ζητήσει να συμπεριληφθεί σ' αυτούς ή να ζητήσει τη διόρθωση κάθε εσφαλμένου στοιχείου που είναι καταχωρημένο ή έχει μεταβληθεί μετά την κατάρτιση του πίνακα. Οι αιτήσεις υποβάλλονται σε αποκλειστική προθεσμία επτά ημερών, είτε στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση, είτε στον οικείο Δήμο του υπαλλήλου, μαζί με τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία που δικαιολογούν τις αιτούμενες διορθώσεις (εάν δεν υπάρχουν στο ατομικό του μητρώο). Εντός της ίδιας προθεσμίας και με την ίδια διαδικασία μπορεί κάποιος να καταθέσει την ένστασή του για τη διαγραφή κάποιου εκλογέα από τους πίνακες. Η ένσταση περιλαμβάνει το ονοματεπώνυμο και την διεύθυνση του αιτούντος και το ονοματεπώνυμο του εκλογέα εναντίον του οποίου στρέφεται, τα στοιχεία του πίνακα και τους λόγους που επικαλείται για την διαγραφή.

Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση εξετάζει τις αιτήσεις και τις ενστάσεις που έχουν καταθέσει οι ενδιαφερόμενοι, έως τις 5 Αυγούστου. Γίνονται οι απαραίτητες διορθώσεις στους πίνακες ή απορρίπτονται τα αιτήματα - ενστάσεις και οριστικοποιούνται οι πίνακες στις 6 Αυγούστου.

3.3. Υποβολή - Ανακήρυξη υποψηφιοτήτων

Κάθε υπάλληλος που είναι γραμμένος στους πίνακες δικαιούται να καταθέσει αίτηση υποψηφιότητας είτε ως μεμονωμένος υποψήφιος, είτε κατά συνδυασμό υποψηφίων. Ο συνδυασμός πρέπει να περιλαμβάνει την κοινή συμμετοχή τουλάχιστον τεσσάρων ατόμων στο ίδιο ψηφοδέλτιο.

Οι μεμονωμένοι υποψήφιοι υποβάλλουν την υποψηφιότητά τους εγγράφως στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση, αυτοπροσώπως ή τηλεγραφικά, από 1 έως 15 Ιουλίου του έτους εκλογής. Η αίτηση υποψηφιότητας περιλαμβάνει το ονοματεπώνυμο, το πατρώνυμο, την υπαλληλική ιδιότητα και την διεύθυνση της υπηρεσίας του μεμονωμένου υποψήφιου.

Οι συνδυασμοί καταρτίζονται με γραπτή δήλωση των υποψηφίων που τους απαρτίζουν. Στη δήλωση αναγράφονται: α) η ονομασία του συνδυασμού, β) το ονοματεπώνυμο, το όνομα πατρός, η υπαλληλική ιδιότητα και η διεύθυνση της υπηρεσίας των υποψηφίων με αλφαβητική σειρά και γ) το ονοματεπώνυμο του

εκπροσώπου του συνδυασμού. Ο εκπρόσωπος ορίζεται εγγράφως με δήλωση των υποψηφίων του συνδυασμού. Η δήλωση κατάρτισης του συνδυασμού υποβάλλεται ή στέλνεται ταχυδρομικά στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση από 1 έως 15 Ιουλίου του έτους εκλογής. Οι δηλώσεις που κατατίθενται εκπρόθεσμα ή που περιλαμβάνουν λιγότερους από τέσσερις υποψήφιους δεν γίνονται δεκτές. Κάθε υποψήφιος είναι δυνατό να συμμετέχει σε έναν μόνο συνδυασμό.

Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση μέχρι τις 16 Ιουλίου, συντάσσει αλφαβητικούς πίνακες των υποψηφίων αιρετών εκπροσώπων, οι οποίοι περιλαμβάνουν όλους όσους έθεσαν υποψηφιότητα είτε ως μεμονωμένοι είτε κατά συνδυασμούς, αφού πρώτα γίνει έλεγχος για την έγκυρη και έγκαιρη κατάρτιση κάθε συνδυασμού. Επίσης ελέγχονται οι προϋποθέσεις εκλογιμότητας των υποψηφίων των συνδυασμών.

Οι πίνακες αυτοί τοιχοκολλούνται μέχρι την 27η Ιουλίου με μέριμνα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης στα γραφεία της και στην έδρα του Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Για τους Δήμους Αθηναίων, Πειραιά και Θεσσαλονίκης τοιχοκολλούνται στο κατάστημα του Δημαρχείου. Τα αντίγραφα των πινάκων αποστέλλονται την ίδια ημέρα από τον αρμόδιο προϊστάμενο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης σε όλους τους ΟΤΑ οι οποίοι τους τοιχοκολλούν στα καταστήματα της υπηρεσίας τους.

Αφού τοιχοκολληθούν οι πίνακες υποψηφίων στα καταστήματα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και των Δήμων και εντός εικοσαήμερου από την τοιχοκόλληση, κάθε εγγεγραμμένος μπορεί να υποβάλει ένσταση για διαγραφή κάποιου από τον πίνακα, εφόσον έχει στερηθεί το δικαίωμα του εκλέγεσθαι. Η ένσταση κατατίθεται προσωπικά ή αποστέλλεται ταχυδρομικά. Η προθεσμία είναι αποκλειστική. Οι ενστάσεις εξετάζονται από την εφορευτική επιτροπή εντός τριών εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία παραλαβής τους. Πάντως οι ενστάσεις που δεν έχουν παραληφθεί από την εφορευτική επιτροπή το αργότερο μέχρι τις 10 Σεπτεμβρίου, δεν εξετάζονται.

Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση (αν δεν υπάρχουν ενστάσεις) ή η εφορευτική επιτροπή (μετά την εξέταση των ενστάσεων) καταρτίζει τον οριστικό πίνακα υποψηφίων μέχρι τις 11 Σεπτεμβρίου. Η εφορευτική επιτροπή στέλνει τον οριστικό πίνακα στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση, η οποία τον ανακοινώνει στο κατάστημά της, στην έδρα του Υπηρεσιακού Συμβουλίου ή στους Δήμους Αθηναίων, Πειραιά και Θεσσαλονίκης.

Εάν για οποιονδήποτε λόγο λυθεί η υπαλληλική σχέση υποψηφίου κάποιου συνδυασμού, επιτρέπεται η αντικατάστασή του κατόπιν δήλωσης του εκπροσώπου του συνδυασμού, μέχρι να οριστικοποιηθεί ο πίνακας υποψηφίων.

3.4. Αντιπρόσωπος και πληρεξούσιος υποψηφίων

Κάθε μεμονωμένος υποψήφιος και κάθε συνδυασμός δικαιούται να διορίσει έναν αντιπρόσωπο και έναν αναπληρωτή του για να παρευρίσκεται στο κατάστημα ψηφοφορίας. Ο διορισμός γίνεται με έγγραφη δήλωση του εκπροσώπου του μεμονωμένου υποψηφίου ή του συνδυασμού και κατατίθεται στην εφορευτική επιτροπή. Αυτό αναφέρεται στο βιβλίο των πρακτικών της επιτροπής. Τόσο οι αντιπρόσωποι όσο και οι αναπληρωτές των αντιπροσώπων των μεμονωμένων υποψηφίων και των συνδυασμών πρέπει να είναι μόνιμοι υπάλληλοι και να μην είναι μέλη των εφορευτικών επιτροπών.

Οι υποψήφιοι ή οι αναπληρωτές τους που βρίσκονται εντός της αίθουσας ψηφοφορίας, μπορούν να υποβάλλουν παρατηρήσεις ή ενστάσεις σχετικά με την τάξη της ψηφοφορίας προς όφελος των υποψηφίων. Μπορούν επίσης να είναι παρόντες κατά την διαλογή των ψήφων και να ασκούν τα δικαιώματά τους. Αν οι υποψήφιοι και οι αντιπρόσωποι ή οι αναπληρωτές τους απουσιάζουν από την αίθουσα της ψηφοφορίας, αυτό δεν δημιουργεί πρόβλημα στην διεξαγωγή των εκλογικών εργασιών.

3.5. Χρόνος και τόπος ψηφοφορίας

Η ψηφοφορία έχει διάρκεια μιας ημέρας από τις 8.00 το πρωί μέχρι τις 5.00 το απόγευμα, στο χώρο που έχει καθοριστεί με απόφαση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή για τους Δήμους Αθηναίων, Πειραιά και Θεσσαλονίκης με απόφαση του αρμόδιου προϊσταμένου Διεύθυνσης Προσωπικού ή Διοικητικού των Δήμων αυτών. Η εν λόγω απόφαση εκδίδεται ένα μήνα πριν από την ημέρα των εκλογών. Στη συνέχεια οι υπηρεσίες αυτές μεριμνούν για την αποστολή εγκυκλίου σε όλους τους ΟΤΑ αρμοδιότητάς τους, τουλάχιστον δεκαπέντε ημέρες πριν από την ημερομηνία της ψηφοφορίας, γνωστοποιώντας τους την ημερομηνία, τον τόπο και το κατάστημα της ψηφοφορίας, καθώς και τα ονόματα των μεμονωμένων και κατά συνδυασμούς υποψηφίων, όπως αυτά αναφέρονται στον οριστικό πίνακα υποψηφίων.

Οι ως άνω υπηρεσίες μεριμνούν για την κατάλληλη προετοιμασία του χώρου διεξαγωγής των εκλογών και τον εφοδιασμό του με τα απαραίτητα εκλογικά είδη, δηλαδή κάλπες, διαχωριστικά, έπιπλα και λοιπό εκλογικό υλικό. Οι ίδιες υπηρεσίες επιβαρύνονται το κόστος για τα είδη αυτά. Ο χώρος της ψηφοφορίας διευθετείται κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η μυστικότητα της διαδικασίας.

3.6. Εφορευτικές επιτροπές

Η διαδικασία της ψηφοφορίας διενεργείται ενώπιον εφορευτικών επιτροπών. Κάθε εφορευτική επιτροπή αποτελείται από τρεις υπαλλήλους με τους αναπληρωτές τους. Ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής ορίζεται μεταξύ των μελών της, κατά την πρώτη συνεδρίασή της.

Τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών, τακτικά και αναπληρωματικά, αναδεικνύονται μετά από κλήρωση που γίνεται μέχρι την 1η Σεπτεμβρίου μεταξύ των εγγεγραμμένων εργαζομένων στον οριστικό πίνακα εκλογέων. Η κλήρωση γίνεται δημόσια από τον οικείο προϊστάμενο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή από τον προϊστάμενο Διεύθυνσης Προσωπικού ή Διοικητικού των Δήμων Αθηναίων, Πειραιά και Θεσσαλονίκης, παρουσία τουλάχιστον δύο προϊσταμένων Διευθύνσεων ή Τμημάτων και, αν δεν υπάρχουν τέτοιοι, παρουσία δύο υπαλλήλων και ενώπιον ενός εκπροσώπου από κάθε συνδικαλιστική οργάνωση, μέλη της οποίας υπάγονται στην αρμοδιότητα του συγκεκριμένου Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Η ώρα της δημόσιας κλήρωσης γίνεται γνωστή πέντε ημέρες πριν από την κλήρωση, με τοιχοκόλληση ανακοίνωσης στο κατάστημα της αρμόδιας υπηρεσίας. Για το σκοπό αυτό συντάσσεται σχετικό πρακτικό.

Η δημόσια κλήρωση αναδεικνύει τριπλάσιο αριθμό αναπληρωματικών μελών, τα οποία καταγράφονται σε πίνακα με τη σειρά που κληρώθηκαν. Ο προϊστάμενος των αρμόδιων για την κλήρωση υπηρεσιών, μεριμνά για την αυθημερόν ειδοποίηση των τακτικών και των τριών πρώτων κατά σειρά κλήρωσης αναπληρωματικών μελών.

Οι εφορευτικές επιτροπές είναι υποχρεωμένες να ασκήσουν τα καθήκοντά τους. Τα μέλη τους μπορούν να απαλλαγούν από αυτά, μόνο λόγω σοβαρού κωλύματος. Σε αυτή την περίπτωση αναπληρώνονται από τα αναπληρωματικά μέλη. Εάν η αναπλήρωση δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, τα μέλη που λείπουν αναπληρώνονται σύμφωνα με τη σειρά του πίνακα που προέκυψε από την κλήρωση.

Η αδικαιολόγητη μη άσκηση καθηκόντων από μέλος της εφορευτικής επιτροπής, έχει συνέπεια την υποχρεωτική πειθαρχική δίωξή του, όπως αυτό προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων.

Έργο της εφορευτικής επιτροπής είναι να διευθύνει την εκλογή και να τηρεί βιβλίο πρακτικών και πρωτόκολλο ψηφοφορίας. Καθήκοντα γραμματέα για την τήρηση των πρακτικών της επιτροπής εκτελεί το μέλος που έχει οριστεί από τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής. Οι αποφάσεις της λαμβάνονται κατά πλειοψηφία. Η εφορευτική επιτροπή κάνει χρήση της σφραγίδας της υπηρεσίας όπου υπάγεται το Υπηρεσιακό Συμβούλιο. Μετά το πέρας της ψηφοφορίας, ο γραμματέας της επιτροπής παραδίδει τη σφραγίδα στην υπηρεσία.

3.7. Ψηφοδέλτια - Φάκελοι - Ακυρότητα ψηφοδελτίων

Τα ψηφοδέλτια των μεμονωμένων υποψηφίων και των συνδυασμών είναι έντυπα και κατασκευάζονται σε λευκό χαρτί. Τυπώνονται σε διπλάσιο τουλάχιστον αριθμό εκείνων που είναι εγγεγραμμένοι στον πίνακα εκλογέων, με δαπάνη της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή των Δήμων για τις εκλογές των Υπηρεσιακών Συμβουλίων στους Δήμους Αθηναίων, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης. Η εφορευτική επιτροπή πρέπει να τα παραλάβει μέχρι τις 25 Σεπτεμβρίου.

Στα ψηφοδέλτια των μεμονωμένων υποψηφίων αναφέρονται ο τίτλος του Υπηρεσιακού Συμβουλίου και το ονοματεπώνυμο του υποψηφίου. Στα ψηφοδέλτια των συνδυασμών αναγράφεται ο τίτλος του οικείου ΥΣ, η ονομασία του συνδυασμού και τα ονοματεπώνυμα των υποψηφίων με αλφαβητική σειρά. Τα ψηφοδέλτια κλείνονται σε ομοιόμορφους φακέλους οι οποίοι κατασκευάζονται με μέριμνα των αρμόδιων υπηρεσιών. Κατασκευάζονται από διαφανές χαρτί λευκής απόχρωσης και φέρουν τον τίτλο του οικείου Υπηρεσιακού Συμβουλίου.

Οι προαναφερόμενες υπηρεσίες μεριμνούν για την έγκαιρη αποστολή επαρκούς αριθμού φακέλων στις εφορευτικές επιτροπές. Αν υπάρξει έλλειψη φακέλων, οι εφορευτικές επιτροπές, ύστερα από σχετική πιστοποίηση έλλειψης, προμηθεύονται μόνες τους ομοιόμορφους φακέλους.

Σε κάθε περίπτωση, οι ίδιες ως άνω υπηρεσίες μεριμνούν ώστε οι οριστικοί κατάλογοι των εκλογέων να έχουν παραληφθεί από όλους τους ΟΤΑ μέχρι τις 25 Σεπτεμβρίου.

Οποιοδήποτε διακριτικό γνώρισμα πάνω στο ψηφοδέλτιο, όπως π.χ. λέξη, υπογράμμιση, διαγραφή, στίγμα, ή άλλο σημείο ή σχήμα, το καθιστούν άκυρο, διότι παραβιάζεται το απόρρητο της ψηφοφορίας. Το ίδιο ισχύει και αν τα διακριτικά αυτά γνώρισμα σημειωθούν πάνω σε φάκελο που περιέχει μέσα ψηφοδέλτιο. Ακυρότητα ψηφοδελτίου έχουμε και στις παρακάτω συγκεκριμένες περιπτώσεις:

- αν χρησιμοποιηθεί για την εκλογή μελών σε Υπηρεσιακό Συμβούλιο διαφορετικό ψηφοδέλτιο από εκείνο που αναγράφεται πάνω σ' αυτό
- αν τοποθετηθεί σε φάκελο διαφορετικό από τον τύπο που αναφέρει η υπουργική απόφαση και έχει περιγραφεί παραπάνω
- αν δεν έχει έντυπη μορφή έστω και εν μέρει
- αν έχει εκτυπωθεί σε χαρτί που διαφέρει εμφανώς στο χρώμα από αυτό που δόθηκε από την υπηρεσία
- εφόσον βρεθεί εντός φακέλου που δεν είναι υπογραμμένος από τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής
- εάν στον ίδιο φάκελο βρεθούν ψηφοδέλτια περισσότερα του ενός, διαφορετικών μεμονωμένων υποψηφίων ή συνδυασμών
- εάν βρεθούν στον φάκελο παραπάνω από ένα ψηφοδέλτια του ίδιου συνδυασμού αλλά έχουν σταυρό σε διαφορετικούς υποψήφιους. Όμως αν έχουν σταυρούς στους ίδιους υποψήφιους, σε αυτή την περίπτωση θεωρούνται έγκυρα και υπολογίζονται ως μία ψήφος σε κάθε υποψήφιο
- εάν έχει παραπάνω από δύο σταυρούς
- εάν το ψηφοδέλτιο δεν έχει καθόλου σταυρούς, εκτός αν ο εκλογέας έχει ψηφίσει μεμονωμένο υποψήφιο που σ' αυτή την περίπτωση δεν απαιτείται σταυρός προτίμησης.

3.8. Εκλογές - Ενστάσεις κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας

Τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής έχουν υποχρέωση να βρίσκονται την συγκεκριμένη μέρα ψηφοφορίας στο καθορισμένο κατάστημα, μία ώρα νωρίτερα από την έναρξη της ψηφοφορίας, προκειμένου να παραλάβουν το κατάστημα, την κάλπη, τα έπιπλα και το λοιπό εκλογικό υλικό. Στη συνέχεια οι παρευρισκόμενοι υποψήφιοι, ή οι αντιπρόσωποί τους ή οι αναπληρωτές τους, εξετάζουν αν η κάλπη είναι άδεια και ακολούθως η επιτροπή την κλείνει και την σφραγίζει. Για το σκοπό αυτό συντάσσεται πρακτικό το οποίο υπογράφεται από την εφορευτική επιτροπή, τους

παρευρισκόμενους υποψηφίους ή τους αντιπροσώπους τους ή τους αναπληρωτές τους.

Τα ψηφοδέλτια τοποθετούνται από την εφορευτική επιτροπή σε χωριστές δεσμίδες, κατά αλφαβητική σειρά των επωνύμων των μεμονωμένων υποψηφίων και των ονομασιών που έχουν οι συνδυασμοί. Πρώτα στη σειρά τοποθετούνται τα ψηφοδέλτια των συνδυασμών και μετά τοποθετούνται τα ψηφοδέλτια των μεμονωμένων υποψηφίων. Στη συνέχεια, την προκαθορισμένη ώρα κηρύσσεται η έναρξη της ψηφοφορίας από τον πρόεδρο της επιτροπής και καλούνται οι εκλογείς να ψηφίσουν.

Με την έναρξη της ψηφοφορίας, οι εκλογείς προσέρχονται στο κατάστημα για να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα. Παρουσιάζονται στην εφορευτική επιτροπή προσκομίζοντας την ταυτότητά τους, ή οποιοδήποτε αποδεικτικό της ταυτότητας έγγραφο, το οποίο έχει εκδοθεί από δημόσια υπηρεσία και φέρει φωτογραφία του υπαλλήλου. Η επιτροπή ελέγχει την ταυτότητα και την εγγραφή του συγκεκριμένου υπαλλήλου στον πίνακα εκλογέων. Αν οι εκλογείς δεν προσκομίσουν κανένα έγγραφο, μπορούν να ψηφίσουν μόνο στην περίπτωση που τους αναγνωρίσουν τα δύο από τα τρία μέλη της επιτροπής.

Κάθε εκλογέας παραλαμβάνει από την εφορευτική επιτροπή ένα φάκελο σφραγισμένο και μονογραφημένο από τον πρόεδρό της και ένα ψηφοδέλτιο από μεμονωμένο υποψήφιο ή συνδυασμό. Κατόπιν, υποχρεωτικά αποσύρεται μόνος του πίσω από το παραβάν που έχει τοποθετηθεί στο κατάστημα ψηφοφορίας για το σκοπό αυτό, σημειώνει σταυρό προτίμησης δίπλα από το όνομα κάθε υποψηφίου του συνδυασμού της αρεσκείας του (μέχρι δύο σταυρούς) και το τοποθετεί μέσα στο φάκελο που του έδωσε η επιτροπή. Για τους μεμονωμένους υποψηφίους δεν είναι υποχρεωμένος να σημειώσει σταυρό προτίμησης. Στη συνέχεια επιστρέφει στην εφορευτική επιτροπή, δείχνει τον φάκελο στον πρόεδρο της επιτροπής και τους παρευρισκόμενους, προκειμένου να διαπιστωθεί ότι έχει έναν μόνο φάκελο με τη σφραγίδα και την υπογραφή του προέδρου και μετά από αυτό τον ρίχνει στην κάλπη. Οι σταυροί προτίμησης μπορεί να σημειωθούν αριστερά ή δεξιά του ονόματος του υποψηφίου με μπλε ή μαύρο στυλό.

Κατά την προσέλευση των εκλογέων που ψηφίζουν, ένα μέλος της εφορευτικής επιτροπής καταχωρεί στο πρωτόκολλο ψηφοφορίας το ονοματεπώνυμο και τον αριθμό που είναι καταχωρημένοι στον πίνακα εκλογέων. Μετά το πέρας της

ψηφοφορίας, κλείνεται το πρωτόκολλο ψηφοφορίας το οποίο υπογράφουν τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής και οι παρευρισκόμενοι υποψήφιοι ή οι αντιπρόσωποι ή οι αναπληρωτές τους.

Η τήρηση της τάξης στο κατάστημα ψηφοφορίας, είναι αρμοδιότητα της εφορευτικής επιτροπής με την επιτήρηση του προέδρου της. Καθ' όλη τη διάρκεια της ψηφοφορίας απαγορεύεται να παραμένουν στην αίθουσα ψηφοφορίας άλλα πρόσωπα εκτός της εφορευτικής επιτροπής και των υποψηφίων ή των αντιπροσώπων τους ή των αναπληρωτών τους.

Μετά το πέρας της καθορισμένης για ψηφοφορία ώρας κηρύσσεται η λήξη της και κλείνονται οι πόρτες του καταστήματος ψηφοφορίας. Η ψηφοφορία μπορεί να παραταθεί από την εφορευτική επιτροπή, σε περίπτωση που ενώ έχει περατωθεί η καθορισμένη ώρα ψηφοφορίας περιμένουν εκλογείς για να ψηφίσουν. Η ώρα λήξης της ψηφοφορίας και ο λόγος παράτασής της καταχωρούνται στο βιβλίο πρακτικών.

Δικαίωμα υποβολής ενστάσεων στην εφορευτική επιτροπή για παράβαση της υπουργικής απόφασης έχουν οι υποψήφιοι, ή οι αντιπρόσωποι, ή οι αναπληρωτές τους, κατά τη διενέργεια της ψηφοφορίας εντός ή εκτός της αίθουσας. Οι ενστάσεις γίνονται εγγράφως και καταχωρούνται υποχρεωτικώς στο βιβλίο πρακτικών. Η εφορευτική επιτροπή μπορεί να εξετάσει και να αποφασίσει γι' αυτές αμέσως, ή μετά το πέρας της ψηφοφορίας. Η απόφαση της επιτροπής επί των ενστάσεων, καταχωρείται στο βιβλίο πρακτικών.

3.9. Διαλογή ψηφοδελτίων

Μετά το πέρας της ψηφοφορίας αρχίζει η διαλογή των ψήφων με την παρακάτω διαδικασία:

Η εφορευτική επιτροπή πιστοποιεί και καταγράφει στο βιβλίο πρακτικών ότι οι σφραγίδες της κάλπης βρέθηκαν άθικτες τη στιγμή του ανοίγματός της και στη συνέχεια προχωρά στο άνοιγμα. Αριθμούνται οι κλειστοί φάκελοι και το αποτέλεσμα της αρίθμησης καταγράφεται ολογράφως στο βιβλίο πρακτικών. Ο αριθμός των φακέλων πρέπει να συμφωνεί με τον αριθμό των εγγεγραμμένων εκλογέων που ψήφισαν. Αν προκύψει διαφορά, η αρίθμηση των φακέλων επαναλαμβάνεται. Αν και τη δεύτερη φορά προκύψει διαφορά μεταξύ του αριθμού των φακέλων και του αριθμού των ψηφισάντων, αφαιρούνται πρώτα οι φάκελοι που δεν φέρουν την μονογραφή του προέδρου της επιτροπής και κατόπιν οι φάκελοι που δεν φέρουν την

σφραγίδα της επιτροπής. Αν παρ' όλα αυτά εξακολουθεί να παραμένει διαφορά, τότε οι σφραγισμένοι φάκελοι τοποθετούνται ξανά στην κάλπη και στη συνέχεια αφαιρούνται τυχαία όσοι φάκελοι απαιτούνται για να καλυφθεί η διαφορά. Οι αφαιρούμενοι φάκελοι καταστρέφονται από τον πρόεδρο της επιτροπής και στη συνέχεια η εφορευτική επιτροπή καταγράφει στα πρακτικά τη γνώμη της για τον λόγο ύπαρξης των πλεοναζόντων φακέλων.

Αφού ολοκληρωθεί η αρίθμηση των φακέλων, ο πρόεδρος της επιτροπής ανοίγει ένα φάκελο χωριστά, εξακριβώνει την εγκυρότητα του ψηφοδέλιου που περιέχει και το δείχνει σε όποιον από τους παρευρισκομένους το ζητήσει. Διαβάζει μεγαλόφωνα την ονομασία του συνδυασμού και τα ονόματα των υποψηφίων που πήραν σταυρό προτίμησης ή του μεμονωμένου υποψηφίου που έλαβε ψήφο προτίμησης. Τα έγκυρα ψηφοδέλτια αριθμούνται και μονογράφονται από τον πρόεδρο της επιτροπής. Μετά από αυτό, πραγματοποιείται η καταμέτρηση των ψήφων που έλαβαν οι μεμονωμένοι υποψήφιοι ή οι συνδυασμοί, και των σταυρών που έλαβε κάθε υποψήφιος συνδυασμός. Τυχόν υποβληθείσες ενστάσεις σχετικές με την διαδικασία της διαλογής των ψήφων, συζητιούνται από την εφορευτική επιτροπή πριν από την ολοκλήρωση της διαλογής.

Μετά το πέρας της διαλογής, η εφορευτική επιτροπή καταχωρεί στο βιβλίο πρακτικών την ώρα που ολοκληρώθηκε η διαλογή, τον συνολικό αριθμό εγγεγραμμένων στον πίνακα εκλογέων, τον συνολικό αριθμό των ψηφισάντων, τον συνολικό αριθμό των άκυρων ψηφοδελτίων, τον συνολικό αριθμό των ψηφοδελτίων για τα οποία είχε υποβληθεί ένσταση ως άκυρων, πλην όμως θεωρήθηκαν έγκυρα, τον συνολικό αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε μεμονωμένος υποψήφιος και κάθε συνδυασμός στο σύνολό του και ανά υποψήφιο, συμπεριλαμβανομένων και αυτών για τα οποία είχε υποβληθεί ένσταση ως άκυρα, πλην όμως θεωρήθηκαν έγκυρα, καθώς και κάθε άλλη χρήσιμη πληροφορία. Η διαδικασία ολοκληρώνεται με την υπογραφή του βιβλίου πρακτικών από την εφορευτική επιτροπή και τους παρόντες εκπροσώπους των συνδυασμών ή τους αντιπροσώπους τους ή τους αναπληρωτές τους ή τους μεμονωμένους υποψηφίους.

3.10. Ανάδειξη - Ανακήρυξη εκπροσώπων

Οι εκπρόσωποι των υπαλλήλων στα Υπηρεσιακά Συμβούλια, αναδεικνύονται από την εφορευτική επιτροπή αμέσως μετά τον τερματισμό της διαδικασίας διαλογής των ψηφοδελτίων, με τη διαδικασία που περιγράφεται παρακάτω:

Το εκλογικό μέτρο που λαμβάνεται υπόψη για την κατανομή του αριθμού των εκπροσώπων ανάμεσα στους συνδυασμούς και στους μεμονωμένους υποψήφιους, είναι το πηλίκο της διαίρεσης του συνόλου των έγκυρων ψηφοδελτίων με τον αριθμό δύο, δηλαδή όσοι και οι εκπρόσωποι που εκλέγονται (έγκυρα ψηφοδέλτια : 2 = ... εκλογικό μέτρο). Όποιος συνδυασμός συγκεντρώσει αριθμό ψηφοδελτίων μεγαλύτερο ή ίσο του αριθμού που προκύπτει ως εκλογικό μέτρο, εκλέγει έναν εκπρόσωπο. Το ίδιο ισχύει και με τον μεμονωμένο υποψήφιο, ο οποίος εκλέγεται εκπρόσωπος εφόσον συγκεντρώσει αριθμό ψηφοδελτίων μεγαλύτερο ή ίσο του εκλογικού μέτρου.

Εάν ο αριθμός των εκπροσώπων δεν καλυφθεί γιατί κανένας μεμονωμένος υποψήφιος ή συνδυασμός δεν συγκεντρώσει τον αριθμό ψηφοδελτίων που απαιτείται από το εκλογικό μέτρο, τότε ο δεύτερος εκπρόσωπος θα αναδειχθεί από τον μεμονωμένο υποψήφιο ή συνδυασμό που πήρε τις περισσότερες ψήφους. Η σύγκριση γίνεται μεταξύ του υπολοίπου των ψήφων του συνδυασμού που έχει ήδη εκλέξει έναν εκπρόσωπο και του αρχικού αριθμού ψήφων των υπόλοιπων συνδυασμών ή μεμονωμένων υποψηφίων. Αν κανένας από τους μεμονωμένους υποψηφίους ή συνδυασμούς δεν συγκεντρώσει τον απαραίτητο αριθμό ψηφοδελτίων που απαιτούνται από το εκλογικό μέτρο, τότε ο αριθμός εκπροσώπων μοιράζεται ανάμεσα στους μεμονωμένους υποψηφίους ή συνδυασμούς που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους. Αν υπάρξει ισοψηφία, διενεργείται κλήρωση από την εφορευτική επιτροπή για την κατανομή των εκπροσώπων. Άρα, ως τακτικά μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων αναδεικνύονται οι υποψήφιοι που έλαβαν τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης, είτε πρόκειται για μεμονωμένους υποψήφιους, είτε πρόκειται για υποψηφίους συνδυασμών. Αν προκύψει ισοψηφία, η εφορευτική επιτροπή διενεργεί κλήρωση. Οι υπόλοιποι υποψήφιοι είναι αναπληρωματικά μέλη των εκλεγέντων, κατά τη σειρά ψήφων που έλαβαν.

Η εφορευτική επιτροπή καταρτίζει πίνακα με τα ονόματα όλων εκείνων των υποψηφίων, ανεξαρτήτως συνδυασμού, που δεν έχουν εκλεγεί τακτικά μέλη, ούτε αναπληρώνουν αυτά. Ο πίνακας αυτός καταρτίζεται με φθίνουσα σειρά ξεκινώντας από εκείνον τον υποψήφιο που συγκεντρώνει τους περισσότερους σταυρούς

προτίμησης. Ο πρώτος από τον πίνακα αυτό, αναπληρώνει τον μεμονωμένο υποψήφιο που έχει εκλεγεί εκπρόσωπος. Στη συνέχεια η εφορευτική επιτροπή ανακηρύσσει τα τακτικά και τα αναπληρωματικά μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων.

Εάν ένα αιρετό τακτικό μέλος μετά την ανακήρυξή του παύσει για οποιονδήποτε λόγο να έχει την υπαλληλική ιδιότητα, τότε το αναπληρωματικό μέλος ανακηρύσσεται τακτικό μέλος και ως αναπληρωματικό μέλος θεωρείται ο αμέσως επόμενος σε αριθμό ψήφων του ίδιου συνδυασμού. Προκειμένου να γίνει αναπλήρωση αιρετού μέλους που ήταν μεμονωμένος υποψήφιος και παύει να έχει την υπαλληλική ιδιότητα, ως αναπληρωματικό μέλος ορίζεται ο πρώτος από τον πίνακα που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο.

3.11. Γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων - Παράδοση εκλογικών στοιχείων

Μετά το πέρας της ψηφοφορίας και της ανάδειξης των αιρετών τακτικών και αναπληρωματικών μελών, ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής κοινοποιεί εγγράφως το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση, ή για τους Δήμους Αθηναίων, Πειραιά και Θεσσαλονίκης στον Δήμαρχο, παραδίδοντας σε εκπρόσωπό τους το βιβλίο πρακτικών, το πρωτόκολλο ψηφοφορίας, τα ψηφοδέλτια τακτοποιημένα με την σειρά που αριθμήθηκαν και τα λοιπά εκλογικά έγγραφα, για να τεθούν στο αρχείο τους. Για το σκοπό αυτό υπογράφεται αντίστοιχο πρωτόκολλο παράδοσης.

Το υλικό φυλάσσεται στο αρχείο των υπηρεσιών αυτών για ένα έτος από τον διορισμό των αιρετών μελών στα Υπηρεσιακά Συμβούλια. Όταν παρέλθει ο αναγκαίος χρόνος, καταστρέφεται και συντάσσεται πρακτικό καταστροφής υλικού. Αν υπάρχει εκκρεμοδικία, φυλάσσεται μέχρι να εκδοθεί η οριστική απόφαση αλλά όχι πέραν από τη λήξη της εξαετίας των αιρετών μελών.

3.12. Λοιπά ρυθμιστικά θέματα για την εκλογή των αιρετών μελών

Όλες οι διατάξεις της υπουργικής απόφασης έχουν ανάλογη εφαρμογή και για το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, όλων των ειδικοτήτων που υπηρετεί στους ΟΤΑ. Σε περίπτωση που δεν επαρκεί το με σχέση ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικό του ίδιου Υπηρεσιακού Συμβουλίου για τη συγκρότηση της εφορευτικής επιτροπής, τα μέλη που λείπουν συμπληρώνονται

από μόνιμους υπαλλήλους του ίδιου ΥΣ, με απόφαση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή με απόφαση Δημάρχου ειδικά για τους Δήμους Αθηναίων, Πειραιά και Θεσσαλονίκης.

Εάν για οποιονδήποτε λόγο ακυρωθεί η εκλογή των αιρετών μελών σε κάποιο Υπηρεσιακό Συμβούλιο και επιβληθεί η επανάληψη της ψηφοφορίας, αυτή πραγματοποιείται εν μέρει ή ολκώς σύμφωνα με τους πίνακες εκλογέων που χρησιμοποιήθηκαν κατά την πρώτη ψηφοφορία. Δεν επιτρέπεται να προταθούν και να ανακηρυχθούν νέοι υποψήφιοι.

Οι εκλογές διεξάγονται τον μήνα Δεκέμβριο και η προκήρυξή τους εκδίδεται τουλάχιστον ένα μήνα πριν από την ημέρα της ψηφοφορίας.

Εν κατακλείδι, η διαδικασία εκλογής των αιρετών μελών, όπως λαμβάνει χώρα μέχρι σήμερα, αναμφισβήτητα έχει δημοκρατικό χαρακτήρα. όμως, με την υπ' αριθμ. ΔΙΔΑΔ/Φ.37.21/1296/οικ.3731/02.03.2021 πρόσφατη Κοινή Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης, προτρέπονται οι Δήμοι της χώρας να εκλέξουν τα αιρετά μέλη των Υπηρεσιακών και Πειθαρχικών Συμβουλίων τους με ηλεκτρονική ψηφοφορία, λόγω της πανδημίας COVID-19. Αυτό έχει προκαλέσει τις έντονες αντιδράσεις της ΠΟΕ - ΟΤΑ, η οποία εκφράζει φόβους για κατάργηση του δημοκρατικού χαρακτήρα της διαδικασίας της εκλογής των αιρετών εκπροσώπων στα Συμβούλια, διότι *«η ηλεκτρονική ψηφοφορία δεν διασφαλίζει την καθολική συμμετοχή και φαλκιδεύει την δημοκρατική έκφραση των εργαζομένων κατά την επιλογή των εκπροσώπων τους»*.²¹ Για το λόγο αυτό ζητά από τους εργαζομένους να απέχουν από τη διαδικασία και προτείνει στο Υπουργείο Εσωτερικών να δοθεί παράταση στη θητεία των εν ενεργεία μελών των Υπηρεσιακών Συμβουλίων, όσο διάστημα χρειαστεί, έως ότου καταστεί δυνατή η δια ζώσης διεξαγωγή της διαδικασίας.

Είναι, εξάλλου, γνωστό ότι στους Δήμους της χώρας υπηρετεί μεγάλος αριθμός υπαλλήλων Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, οι οποίοι ενδεχομένως δεν διαθέτουν τις απαιτούμενες δεξιότητες για να χειριστούν τις ψηφιακές πλατφόρμες, επομένως είτε δεν θα συμμετάσχουν στη διαδικασία, είτε κάποιος άλλος θα ενεργήσει γι' αυτούς, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Επομένως, προκύπτει ότι το παραπάνω δημοκρατικό δικαίωμα δεν μπορεί να διασφαλιστεί για όλους τους εργαζομένους με την ηλεκτρονική ψηφοφορία.

---

²¹ <https://www.dramini.gr/poe-ota-ochi-stin-ilektroniki-psifoforia>.

Από την πλευρά του το καθ' ύλην Υπουργείο με το υπ' αριθμ. ΔΙΔΑΔ/Φ.37.21/1301/οικ.7022/20.04.2021 (ΑΔΑ: 9ΥΟ146ΜΤΛ6-Μ2Ω) έγγραφο του διαβεβαιώνει ότι το πληροφοριακό σύστημα «Ψηφιακή Κάλπη ΖΕΥΣ» της ανώνυμης εταιρείας του Ελληνικού Δημοσίου 'Εθνικό Δίκτυο Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας' είναι αξιόπιστο, γιατί διασφαλίζει το απόρρητο και το αδιάβλητο της εκλογικής διαδικασίας. Επιπλέον, τονίζει ότι αυτή η μέθοδος είναι δυναμική και όχι υποχρεωτική, εναπόκειται δε η σχετική επιλογή στη διακριτική ευχέρεια του φορέα που είναι υπεύθυνος για την πραγματοποίηση των εκλογών, δηλαδή των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

Αρμοδιότητες των διοικητικών οργάνων

Στο κεφάλαιο αυτό, αναλύονται στις οι διάφορες αρμοδιότητες που προβλέπεται να ασκούν τα διοικητικά όργανα και δη τα Υπηρεσιακά Συμβούλια.

4.1. Γενικά περί αρμοδιότητας

Η αρμοδιότητα²² ενός διοικητικού οργάνου έγκειται στην ικανότητά του να θεσπίζει με πράξεις (ατομικές ή κανονιστικές), κανόνες δικαίου, είτε μονομερώς είτε με διοικητικές συμβάσεις, ή να συμβάλλει στην έκδοση κανόνων δικαίου, ή να προβαίνει σε υλικές ενέργειες. Η ικανότητά του αυτή προβλέπεται από κανόνες της έννομης τάξης. Προβλέπεται δηλαδή από οποιαδήποτε πηγή του διοικητικού δικαίου. Το διοικητικό όργανο μπορεί να εκδίδει διοικητικές πράξεις ή να συνεισφέρει καθοριστικά με προτάσεις ή γνωμοδοτήσεις του για την έκδοσή τους.

Η άσκηση της αρμοδιότητας των οργάνων δεν είναι μόνο δικαίωμα αλλά και υποχρέωσή τους. Το δικαίωμα δεν μπορούν να το στερηθούν, ούτε όμως να παραιτηθούν από την υποχρέωση, εκτός αν αυτό προβλέπεται από τον νόμο. Αν δεν ασκηθεί η αρμοδιότητα, αυτό θεωρείται παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. Αντιθέτως, αναρμοδιότητα ενός οργάνου υπάρχει όταν εκδίδει πράξεις ενώ δεν ανήκει στη διοικητική λειτουργία ή έχει νοσφιστεί διοικητική λειτουργία. Επίσης, αναρμοδιότητα είναι και όταν εκδοθεί πράξη από όργανο το οποίο δεν υπάγεται στον

---

²² Ακριβοπούλου Χ., Ανθόπουλος Χ. (2015), *Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης, ο δημόσιος υπάλληλος και η αστική ευθύνη του κράτους*, σελ. 82 – <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2535>.

κλάδο της Δημόσιας Διοίκησης του οποίου το έργο εκτελεί. Οι διοικητικές πράξεις που εκδίδονται από όργανο που στερείται αρμοδιότητας, θεωρούνται ανυπόστατες.

4.2. Διακρίσεις αρμοδιότητας

Οι αρμοδιότητες των διοικητικών οργάνων είναι οι παρακάτω:

Α) Καθ' ύλη αρμοδιότητα: Η αρμοδιότητα αυτή καθορίζει τα θέματα που μπορούν ή επιβάλλεται να ρυθμιστούν με πράξεις που εκδίδει το διοικητικό όργανο ή απλώς να μπορεί ή να πρέπει το όργανο αυτό να συμβάλλει στη ρύθμισή τους. Καθ' ύλη αρμοδιότητα μπορεί να είναι ο διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ των Υπουργείων Εσωτερικών και Εξωτερικών. Με άλλα λόγια, η καθ' ύλη αρμοδιότητα μπορεί να ονομαστεί και κατά κλάδο αρμοδιότητα, όταν αυτή ασκείται από μια ευρύτερη οργανωτική μονάδα. Διακρίνεται σε:²³ α) **δέσμια αρμοδιότητα** και β) **αρμοδιότητα διακριτικής ευχέρειας** ή διακριτικής εξουσίας των οργάνων της Διοίκησης.

- **Δέσμια αρμοδιότητα**

Όταν ένα διοικητικό όργανο διαπιστώσει ότι συντρέχουν νομικές ή πραγματικές προϋποθέσεις,²⁴ οι οποίες προβλέπονται από κανόνες δικαίου, έχει δέσμια αρμοδιότητα και είναι υποχρεωμένο να προβεί στην έκδοση της ατομικής πράξης, η οποία προκαθορίζεται από αυτούς τους κανόνες. Για παράδειγμα, εάν ο διοικούμενος έχει τα προκαθορισμένα από το νόμο δικαιολογητικά για να εκδοθεί αστυνομική ταυτότητα ή διαβατήριο, η Διοίκηση είναι υποχρεωμένη να τα εκδώσει.

- **Αρμοδιότητα κατά διακριτική ευχέρεια ή εξουσία**

Η αρμοδιότητα της διακριτικής ευχέρειας ή εξουσίας υφίσταται όταν δεν υπάρχουν κανόνες προκαθορισμένοι που να προσδιορίζουν ακριβώς την αρμοδιότητα του διοικητικού οργάνου, αλλά του δίνεται η δυνατότητα να δρα ελεύθερα.

²⁵Συγκεκριμένα, διακριτική ευχέρεια ή εξουσία έχει το διοικητικό όργανο όταν: α) δύναται αλλά δεν έχει την υποχρέωση να εκδώσει πράξη, β) παρ' ότι υποχρεούται να εκδώσει την πράξη, μπορεί να το κάνει σε οποιονδήποτε χρόνο κατά την κρίση του

---

²³ Ακριβοπούλου Χ., Ανθόπουλος Χ. (2015), *Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης, ο δημόσιος υπάλληλος και η αστική ευθύνη του κράτους*, σελ. 83 – <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2535>.

²⁴ Τζέμος Β.Γ. (2013), *Οργανωτικό Διοικητικό Δίκαιο – Διαγράμματα*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 30.

²⁵ Τζέμος Β.Γ. (2013), *Οργανωτικό Διοικητικό Δίκαιο – Διαγράμματα*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 30.

και γ) έχει τη δυνατότητα να επιλέξει ανάμεσα σε περισσότερες της μιας νομοθετικές ρυθμίσεις που επιτρέπεται να εφαρμοστούν. Για παράδειγμα, διακριτική ευχέρεια έχουν τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου να συνάπτουν διοικητικές συμβάσεις.

Όταν λοιπόν δεν προβλέπεται με σαφήνεια από συναφή διάταξη η υποχρέωση της Διοίκησης να εκδώσει πράξη με συγκεκριμένο περιεχόμενο, υπάρχει τεκμήριο υπέρ της διακριτικής ευχέρειας των διοικητικών οργάνων. Επομένως, σε τέτοια περίπτωση, το διοικητικό όργανο έχει την διακριτική ευχέρεια και όχι τη δέσμια αρμοδιότητα να ενεργήσει σχετικά.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι η διακριτική ευχέρεια δεν ασκείται απεριόριστα από τα όργανα της Διοίκησης, αλλά στα πλαίσια που ορίζει η αρχή της νομιμότητας. Άρα η διακριτική ευχέρεια διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες δικαίου οι οποίοι επιτρέπουν την αρμοδιότητα αυτή στα διοικητικά όργανα. Οι κανόνες δικαίου προσδιορίζουν σε τι συνίσταται η διακριτική ευχέρεια, δηλαδή ποιο είναι το περιεχόμενο και η έκτασή της. Σε πολλές περιπτώσεις αυτοί οι κανόνες προτείνουν συγκεκριμένα κριτήρια για την εφαρμογή της. Πάντως, οι αρχές της ισότητας, της αναλογικότητας και της χρηστής διοίκησης προσδιορίζουν τα ακραία όρια εντός των οποίων οφείλει να κινηθεί η διακριτική ευχέρεια των οργάνων, ενώ η υπέρβασή της είναι δυνατό να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο. Μπορεί δηλαδή η δικαστική αρχή να ελέγξει εάν η Διοίκηση άσκησε σωστά την διακριτική της ευχέρεια εντός των ορίων που προβλέπονται από τον νόμο και τις προαναφερόμενες αρχές που απορρέουν από τη γενικότερη αρχή του κράτους δικαίου.

Β) Κατά τόπο αρμοδιότητα:²⁶ Η αρμοδιότητα αυτή έγκειται στον καθορισμό της εδαφικής περιοχής εντός της οποίας το διοικητικό όργανο ασκεί την καθ' ύλη αρμοδιότητά του. Η αρμοδιότητα των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, των Δήμων και των Περιφερειών, είναι κατά τόπο αρμοδιότητα.

Γ) Αποφασιστική αρμοδιότητα: Συνίσταται στην ικανότητα του διοικητικού οργάνου να εκδίδει το ίδιο, ή σε σύμπραξη με άλλα όργανα, μια διοικητική πράξη. Τέτοια αρμοδιότητα έχει ο Υπουργός που συμπράττει με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για να εκδοθεί κανονιστικό Προεδρικό Διάταγμα, αλλά και όταν ο ίδιος εκδίδει μόνος του κανονιστικές πράξεις (Υπουργικές Αποφάσεις), στα πλαίσια ειδικής εξουσιοδότησης τυπικού νόμου.

---

²⁶ Ακριβοπούλου Χ., Ανθόπουλος Χ. (2015), *Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης, ο δημόσιος υπάλληλος και η αστική ευθύνη του κράτους*, σελ. 82 – <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2535>.

Δ) Γνωμοδοτική ή συμβουλευτική αρμοδιότητα: Όταν σε ένα όργανο της Διοίκησης ανατίθενται καθήκοντα τέτοιου χαρακτήρα, αυτό διατυπώνει γνωμοδοτήσεις ή γνώμες ή προτάσεις οι οποίες μπορεί να είναι είτε θετικές είτε αρνητικές για διοικητικές (ατομικές, κανονιστικές) πράξεις τις οποίες πρόκειται να εκδώσει το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα. Είναι προπαρασκευαστικές της τελικής πράξεις. Συγκεκριμένα, η γνωμοδότηση ή γνώμη διατυπώνεται κατόπιν ερωτήματος που έχει υποβληθεί από το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα και διακρίνεται σε: α) απλή, όταν δεν δεσμεύει το όργανο με την αποφασιστική αρμοδιότητα να αποφασίσει και αντίθετα, και β) σύμφωνη, όταν δεσμεύει το όργανο με την αποφασιστική αρμοδιότητα να εκδώσει την πράξη του σύμφωνα με τη γνωμοδότηση ή γνώμη, ή να μην εκδώσει την πράξη σε περίπτωση που δεν την αποδέχεται, αφού αιτιολογήσει την άρνησή του. Αυτή η διακριτική ευχέρεια μη έκδοσης της πράξης, πρέπει να προβλέπεται από διάταξη νόμου. Όταν το διοικητικό όργανο που έχει γνωμοδοτική αρμοδιότητα εκφράσει αρνητική σύμφωνη γνώμη, αυτή έχει εκτελεστό χαρακτήρα γιατί εμποδίζει το αποφασιστικό όργανο να προχωρήσει στην έκδοση θετικής πράξης ή το υποχρεώνει να εκδώσει αρνητική πράξη. Αξίζει, εξάλλου, να αναφερθεί ότι η πρόταση υποβάλλεται κατόπιν πρωτοβουλίας του γνωμοδοτικού οργάνου, ενώ η γνώμη κατόπιν ερωτήματος του οργάνου που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα. Τέλος, η υποχρεωτική γνωμοδότηση αποτελεί αυτοτελή και εκτελεστή διοικητική πράξη. Εκδίδεται από το όργανο με την αποφασιστική αρμοδιότητα και υποχρεώνει το όργανο με την συμβουλευτική αρμοδιότητα να εκδώσει διακριτή διοικητική πράξη με το ίδιο περιεχόμενο. Για παράδειγμα, το Υπηρεσιακό Συμβούλιο υπαλλήλων ΟΤΑ γνωμοδοτεί για χορήγηση άδειας άσκησης ιδιωτικού έργου με αμοιβή σε δημοτικό υπάλληλο (άρθρο 38 Ν. 3584/2007) ή για τη μετάταξη υπαλλήλου σε ανώτερη κατηγορία (άρθρο 76 Ν. 3584/2007).

Ε) Κατά χρόνο αρμοδιότητα: Χαρακτηριστικό της είναι ότι πρέπει να ασκείται εντός συγκεκριμένων χρονικών ορίων. Η ημερομηνία μπορεί να είναι ενδεικτική, δηλαδή το διοικητικό όργανο θεωρείται ότι ενεργεί εγκαίρως ακόμη και μετά την παρέλευση της χρονικής διάρκειας. Μπορεί επίσης να είναι αποκλειστική ή ανατρεπτική, και σε τέτοια περίπτωση το διοικητικό όργανο στερείται το δικαίωμα άσκησης της αρμοδιότητας αυτής. Το διοικητικό όργανο επιτρέπεται να υπερβεί την ανατρεπτική

προθεσμία μόνο για λόγους ανωτέρας βίας ή λόγους αντικειμενικούς ή λόγους συμμόρφωσης προς μια δικαστική απόφαση.

ΣΤ) Αποκλειστική, συντρέχουσα και συλλογική αρμοδιότητα: Αποκλειστική ή συντρέχουσα είναι η αρμοδιότητα η οποία μπορεί να ασκείται από ένα μόνο όργανο ή αν επιτρέπεται να επιληφθεί της ίδιας υπόθεσης και άλλο όργανο. Αποκλειστική αρμοδιότητα είναι αυτή των ΟΤΑ σε τοπικά θέματα. Συντρέχουσα είναι η μεταβίβαση της αρμοδιότητας της υπογραφής, η οποία ασκείται και από εκείνον που έκανε τη μεταβίβασή της και από αυτόν στον οποίο μεταβιβάστηκε. Η συλλογική αρμοδιότητα ασκείται όταν, για να εκδοθεί μια πράξη, απαιτείται η βούληση περισσότερων του ενός αποφασιστικών οργάνων. Τέτοιο παράδειγμα είναι η κοινή υπουργική απόφαση, για τη λήψη της οποίας απαιτείται να υπάρχει η δήλωση βούλησης ταυτόχρονα («συναρμοδιότητα»), ή και διαδοχικά.

4.3. Η αρμοδιότητα των Πειθαρχικών Συμβουλίων

Σύμφωνα με το άρθρο 120 του Ν. 4057/2012, τα Πειθαρχικά Συμβούλια έχουν την δυνατότητα να επιβάλουν οποιαδήποτε πειθαρχική ποινή. Κρίνουν τις υποθέσεις σε πρώτο βαθμό κατόπιν παραπομπής τους σε αυτά και σε δεύτερο βαθμό κατόπιν ενστάσεων κατά αποφάσεων των πειθαρχικών προϊσταμένων. Όπως έχει σημειωθεί σε προηγούμενη ενότητα, το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο κρίνει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό τις πειθαρχικές υποθέσεις των ανώτατων υπαλλήλων του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ, καθώς και τις υποθέσεις των μελών των πειθαρχικών συμβουλίων σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 122 του Ν. 4057/2012.

Αρμοδιότητα Πειθαρχικού Συμβουλίου διαθέτει το Συμβούλιο της υπηρεσίας στην οποία έχει οργανική θέση ο υπάλληλος κατά τον χρόνο τέλεσης του παραπτώματος, εφόσον το πειθαρχικό παράπτωμα που τελέστηκε έχει σχέση με την άσκηση των καθηκόντων του σε αυτή την υπηρεσία. Όπως ορίζεται στην παρ. 4 του άρθρου 117 του Ν. 4057/2012, ο Υπουργός των Εσωτερικών (πρώην Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης) ασκεί πειθαρχική εξουσία:

α) στους υπαλλήλους που έχουν οργανική θέση στα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών, για οποιοδήποτε πειθαρχικό τους παράπτωμα. Ειδικότερα για τους υπαλλήλους των ΚΕΠ που είναι Δημοτικοί Υπάλληλοι, ο Υπουργός μπορεί να ασκήσει πειθαρχική δίωξη ενώπιον του αρμόδιου οργάνου σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και

β) στους δημοσίους υπαλλήλους και τους υπαλλήλους των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου για αδικαιολόγητη μη εξυπηρέτηση των πολιτών, για ανάρμοστη συμπεριφορά απέναντί τους, για καθυστέρηση στην διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών, για άρνηση συνεργασίας με τα ΚΕΠ, για παράλειψη ή πλημμελή ανάρτηση πράξεων που προβλέπονται από την παρ. 4 του άρθρου 2 του Ν. 3861/2010,²⁷ για μη εφαρμογή των διατάξεων περί απλούστευσης των διαδικασιών και καταπολέμησης της γραφειοκρατίας.

Αν προκύψουν συγκρούσεις αρμοδιότητας μεταξύ δύο ή περισσότερων Πειθαρχικών Συμβουλίων για εξέταση του ίδιου πειθαρχικού παραπτώματος, αυτές αίρονται από τον Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Αν οι συγκρούσεις είναι καταφατικές, αίρονται μόνο σε περίπτωση που δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση ενός τουλάχιστον από τα εμπλεκόμενα Πειθαρχικά Συμβούλια. Οι αποφατικές συγκρούσεις αίρονται μόνο όταν οι αποφάσεις τουλάχιστον δύο Συμβουλίων που έχουν κριθεί αναρμόδια, έχουν τελεσιδικήσει. Για την άρση είναι υποχρεωτική η αίτηση του υπαλλήλου ή της υπηρεσίας. Εάν η σύγκρουση είναι καταφατική, την άρση αυτή δύναται να ζητήσει και ο πρόεδρος κάποιου από τα Πειθαρχικά Συμβούλια που έχουν επιληφθεί των θεμάτων.²⁸

Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια λειτουργούν ως πειθαρχικά όργανα για υποθέσεις των δοκίμων υπαλλήλων, δηλαδή των υπαλλήλων που διανύουν την διετή δοκιμαστική υπηρεσία τους προκειμένου να μονιμοποιηθούν. Κατά τη διάρκεια της δοκιμαστικής περιόδου μπορεί να απολυθεί ένας δόκιμος υπάλληλος, μόνο κατόπιν αποφάσεως του Υπηρεσιακού Συμβουλίου για λόγους που έχουν σχέση με την

---

²⁷ Δηλαδή: νόμοι, προεδρικά διατάγματα, διάφορες πράξεις κανονιστικού χαρακτήρα, πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, εγκύκλιοι, αποφάσεις ανάληψης υποχρέωσης, πράξεις διορισμού – παραίτησης – αντικατάστασης – παύσης Γενικών και Ειδικών Γραμματέων, πράξεις συγκρότησης συλλογικών οργάνων και διορισμού μονομελούς οργάνου, προκηρύξεις πλήρωσης θέσεων με διαγωνισμό ή με επιλογή, πράξεις καθορισμού των αμοιβών και αποζημιώσεων, πράξεις συγκρότησης αμειβόμενων ή μη επιτροπών, ομάδων εργασίας, ομάδων έργου και συναφών οργάνων, προκηρύξεις πλήρωσης θέσεων διδακτικού ερευνητικού προσωπικού (ΔΕΠ) του πανεπιστημιακού τομέα και του εκπαιδευτικού προσωπικού (ΕΠ), πίνακες επιτυχόντων, διοριστέων και επιλαχόντων των προκηρύξεων επιλογής προσωπικού, περιλήψεις πράξεων διορισμού, μετάταξης, διαθεσιμότητας, αποδοχής παραίτησης, λύσης της υπαλληλικής σχέσης ή υποβιβασμού υπαλλήλων, μόνιμων και μετακλητών, και διευθυντικών στελεχών του Δημοσίου, συμβάσεις και πράξεις αναπτυξιακών νόμων, περιλήψεις διακηρύξεων, αποφάσεις και πράξεις κατακύρωσης και ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών, υπηρεσιών και μελετών, ατομικές διοικητικές πράξεις η δημοσίευση των οποίων προβλέπεται από ειδική διάταξη νόμου, οι γνωμοδοτήσεις και τα πρακτικά γνωμοδοτήσεων του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, οι πράξεις και γνωμοδοτήσεις των ανεξάρτητων και ρυθμιστικών διοικητικών αρχών, πράξεις παραχώρησης δημόσιων και δημοτικών κτημάτων και γενικά όποιες πράξεις έχουν σχέση με πολεοδομικά θέματα.

²⁸ Παρ. 3 άρθρου 120 του Ν. 4057/2012.

υπηρεσία του. Μετά την πάροδο της διετούς δοκιμαστικής υπηρεσίας, ο υπάλληλος μονιμοποιείται αυτοδίκαια. Δεν μονιμοποιείται ο δόκιμος υπάλληλος για τον οποίο έχει επιβληθεί πειθαρχική ποινή ή έχει εκδοθεί γι' αυτόν πόρισμα επί της ένορκης διοικητικής εξέτασης ή του έχει ασκηθεί πειθαρχική δίωξη, ή έχουν βαθμολογηθεί τα τυπικά του προσόντα από τους προϊσταμένους του με βαθμολογία χαμηλότερη του πέντε, στην ετήσια έκθεση αξιολόγησης. Σε αυτή την τελευταία περίπτωση, για να μονιμοποιηθεί ο υπάλληλος, απαιτείται θετική απόφαση του Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Εντός δύο μηνών από τη συμπλήρωση της διετούς δοκιμαστικής υπηρεσίας, θα πρέπει να αποφασιστεί αν ο συγκεκριμένος υπάλληλος μπορεί να διοριστεί ή όχι. Σε κάθε περίπτωση για την μονιμοποίηση ή μη, το αρμόδιο προς διορισμό όργανο εκδίδει ανάλογη διαπιστωτική πράξη.²⁹

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

Λειτουργία Υπηρεσιακών Συμβουλίων

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται ζητήματα που προκύπτουν αναφορικά με τη θητεία και τον τρόπο λειτουργίας των Υπηρεσιακών Συμβουλίων.

5.1. Θητεία και λοιπά ζητήματα

Στα άρθρα 7 και 8 του Ν. 3584/2007 αναφέρεται ότι:

Η θητεία των μελών των Υπηρεσιακών Συμβουλίων και των αναπληρωτών τους είναι δύο έτη, αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31η Δεκεμβρίου των ετών που ο τελευταίος αριθμός είναι άρτιος. Η απόφαση του αρμόδιου οργάνου για την συγκρότησή τους, λαμβάνεται τον Δεκέμβριο του προηγούμενου της έναρξης της θητείας τους έτους. Στην παρ. εε του άρθρου 30 του Ν. 4369/2016 αναφέρεται ότι: «εε) Η θητεία των μελών των υπηρεσιακών συμβουλίων που συγκροτούνται με τις διατάξεις του παρόντος λήγει με την επιλογή και τοποθέτηση προϊσταμένων Διευθύνσεων που επιλέγονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007) και του Κώδικα Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (ν. 3584/2007), οπότε και συγκροτούνται τα υπηρεσιακά συμβούλια του άρθρου 159 του Κώδικα Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007), το

---

²⁹https://www.epoli.gr/dokimastiki-periodos-ypallilwn-isxyei-monimotita-a-109564.html?category_id=599 και άρθρο 45 του Ν. 3584/2007.

αρμόδιο όργανο του άρθρου 249 του ν. 3852/2010 και του άρθρου 5 του Κώδικα Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (ν. 3584/2007)».

Η αντικατάσταση των μελών απαγορεύεται κατά τη διάρκεια της διетуός θητείας τους, εκτός εάν αποδεδειγμένα συντρέχουν σοβαροί προσωπικοί ή οικογενειακοί λόγοι.

Περαιτέρω, στην παρ. 3^α περ. δδ του άρθρου 30 του Ν. 4369/2016 προβλέπεται ότι: «δδ) *Εισηγητής ορίζεται ο προϊστάμενος της οικείας υπηρεσίας αρμόδιος για τα θέματα προσωπικού, με αναπληρωτή αυτόν που νομίμως τον αναπληρώνει στα υπηρεσιακά του καθήκοντα*».

Σε περιπτώσεις κωλύματος ή απουσίας των τακτικών μελών, μετέχουν στις συνεδριάσεις τα αναπληρωματικά μέλη, ενώ, σε περίπτωση που απουσιάζει ή κωλύεται ο πρόεδρος ή ο αναπληρωτής του, προεδρεύει ο κατά βαθμό ανώτερος. Σε περίπτωση ομοιόβαθμων, προεδρεύει ο αρχαιότερος. Πάντως σε κάθε περίπτωση υποχρεωτικά τηρείται το προβάδισμα των κατηγοριών.

Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια έχουν απαρτία, όταν είναι παρόντα τουλάχιστον τρία μέλη τους. Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο και το Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο βρίσκονται σε απαρτία όταν είναι παρόντα τουλάχιστον πέντε μέλη τους. Όλα τα Υπηρεσιακά Συμβούλια γνωμοδοτούν ή αποφασίζουν όταν υπάρχει απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών, συμπεριλαμβανομένου οπωσδήποτε του προέδρου ή του αναπληρωτή του. Σε περιπτώσεις ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Εάν υπάρχουν περισσότερες από δύο γνώμες, όσοι έχουν την ασθενέστερη, οφείλουν να ακολουθήσουν τη μια από τις επικρατέστερες, όπως έχει ήδη επισημανθεί σε προηγούμενη ενότητα.

Οι πράξεις των Υπηρεσιακών Συμβουλίων καταγράφονται σε πρακτικά τα οποία υπογράφονται από τον πρόεδρο και τον γραμματέα. Στα πρακτικά αυτά διατυπώνεται και η γνώμη τυχόν μειοψηφούντων μελών. Έως την υπογραφή τους δύναται να δίνεται βεβαίωση στην οικεία υπηρεσία αναφορικά με τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί, υπογεγραμμένη από τον πρόεδρο του Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Σύμφωνα με τη βεβαίωση αυτή μπορεί να γίνονται οι απαραίτητες ενέργειες από τους ΟΤΑ για την εκτέλεση των πράξεων των Υπηρεσιακών Συμβουλίων. Επίσης, όμοια βεβαίωση μπορεί να χορηγείται και στους ενδιαφερόμενους υπαλλήλους, ύστερα από αίτησή τους.

Ο ειδικότερος τρόπος λειτουργίας του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου καθώς ενδεικτικά ο χρόνος και ο τόπος συνεδρίασης, όπως και γενικά η γραμματειακή υποστήριξη του, αλλά και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια ρυθμίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών.

Η λειτουργία των Υπηρεσιακών Συμβουλίων όπως και όλων των συλλογικών οργάνων της Διοίκησης διέπεται συμπληρωματικά από τις γενικές διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν. 2690/1999), όπως αυτές ισχύουν.

Ο υπάλληλος του οποίου πειθαρχική υπόθεση κρίνεται, μπορεί να παρίσταται αυτοπροσώπως, ή μόνο διά του δικηγόρου του ή με συμπαράσταση δικηγόρου, στα Υπηρεσιακά Συμβούλια.³⁰

Τέλος, τα μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων συμμετέχουν στην Ειδική Επιτροπή Αξιολόγησης του άρθρου 21 του Ν. 4369/2016. Τα μη αιρετά μέλη είναι τακτικά μέλη της Επιτροπής, ενώ τα δύο αιρετά μέλη συμμετέχουν ως αιρετοί εκπρόσωποι των εργαζομένων χωρίς δικαίωμα ψήφου. Έργο της Επιτροπής είναι η βαθμολόγηση των εκθέσεων αξιολόγησης των εργαζομένων, των οποίων η βαθμολόγηση από τους δύο αξιολογητές έχει απόκλιση πάνω από 24 εκατοστιαίες μονάδες σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 16 του Ν. 4369/2016. Επίσης, εξετάζει τις εξαιρετικές επιδόσεις των υπαλλήλων όπως αυτές ορίζονται στην παρ. 5 του άρθρου 17 και στην παρ. 5 του άρθρου 18 του ίδιου νόμου, καθώς και τις ενστάσεις των υπαλλήλων που βαθμολογήθηκαν με βαθμό κάτω του 60, με βάση τα οριζόμενα στα άρθρα 17 παρ. 12, 18 παρ. 12 και 20 του Ν. 4369/2016.

Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί ότι κανένα μέλος των Υπηρεσιακών Συμβουλίων των υπαλλήλων των ΟΤΑ δεν αντικαθίσταται πριν το τέλος της διετούς θητείας του χωρίς λόγο. Η αντικατάστασή του γίνεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως είναι η συνταξιοδότηση, είτε η παραίτηση για σοβαρό λόγο (λ.χ. υγεία), η τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος, είτε αν ένα μέλος από τους διορισμένους προϊσταμένους Διευθύνσεων χάσει την ιδιότητά του εξαιτίας της επιλογής νέων διευθυντών κ.λπ. Αυτό είναι ισχυρό εφόδιο για όλα τα μέλη, αιρετά και μη, να μην φοβούνται να εκτελούν τα καθήκοντά τους με ευσυνειδησία.

5.2. Συνεδριάσεις

---

³⁰ https://www.epoli.gr/dokimastiki-periodos-ypallilwn-isxyei-monimotita-a-109564.html?category_id=599.

Οι συνεδριάσεις των Υπηρεσιακών Συμβουλίων, όπως και όλων των συλλογικών οργάνων, έχουν άμεση σχέση με τη σωστή σύνθεση του οργάνου.³¹ Συγκεκριμένα, σε αυτές μετέχουν κάθε φορά τα τακτικά μέλη που απαρτίζουν το Υπηρεσιακό Συμβούλιο, τα οποία μπορούν να αναπληρωθούν όταν απουσιάζουν ή έχουν κώλυμα, από τους νόμιμους αναπληρωτές τους. Εάν ένα τακτικό μέλος αποκλειστεί από τη συνεδρίαση χωρίς νόμιμο λόγο, αυτό συνιστά παράνομη τη σύνθεση του Συμβουλίου. Για να είναι νόμιμη η σύνθεση των Υπηρεσιακών Συμβουλίων και να λαμβάνονται έγκυρες αποφάσεις, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να υπάρχει απαρτία των μελών. Δηλαδή να είναι παρόντα τουλάχιστον τα μισά τακτικά μέλη. Απαρτία πρέπει να υφίσταται καθ' όλη τη διάρκεια της συνεδρίασης και της λήψης απόφασης, και όχι μόνο κατά την έναρξη της συνεδρίασης.

Η νόμιμη σύνθεση των Υπηρεσιακών Συμβουλίων προϋποθέτει να έχουν προσκληθεί εγκαίρως (48 ώρες πριν από τη συνεδρίαση) όλα τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη. Η πρόσκληση των μελών καθορίζει την ημέρα, την ώρα και τον τόπο της συνεδρίασης. Είναι γραπτή και παραλαμβάνεται από τα μέλη του Συμβουλίου αποδεδειγμένα. Δεν είναι απαραίτητη η πρόσκληση για συνεδριάσεις που πραγματοποιούνται σε προκαθορισμένες ημέρες και ώρες. Αυτό πρέπει να έχει καταχωρηθεί σε πράξη του οργάνου. Είναι δυνατή η πρόσκληση των μελών με τηλεομοιοτυπία, με τηλεφώνημα ή τηλεγράφημα, εφόσον αυτά έχουν καταχωρηθεί σε ειδικό βιβλίο. Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 14 του Ν. 2690/1999: «*Αν κατά τη συνεδρίαση απουσιάσει τακτικό μέλος το οποίο δεν είχε προσκληθεί, η συνεδρίαση είναι παράνομη. Το ίδιο ισχύει ακόμη και αν, αντ' αυτού, είχε μετάσχει το αντίστοιχο αναπληρωματικό μέλος*».

Η έγγραφη πρόσκληση περιλαμβάνει όλα τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Για λόγους επείγουσας ανάγκης μπορούν να συζητηθούν εκτός ημερήσιας διάταξης και άλλα θέματα, με την προϋπόθεση ότι έχει συναινέσει για τη συζήτησή τους η πλειοψηφία ή το σύνολο των μελών των Συμβουλίων.

Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια συνεδριάζουν στο χώρο που ρητά ορίζει η νομοθεσία.

Οι συνεδριάσεις³² των Συμβουλίων είναι μυστικές. Δεν επιτρέπεται να συζητούνται θέματα όταν είναι παρόντα άλλα άτομα πλην των μελών και του

---

³¹ Ακριβοπούλου Χ., Ανθόπουλος Χ. (2015), *Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης, ο δημόσιος υπάλληλος και η αστική ευθύνη του κράτους*, – <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2535>.

³² Άρθρο 14 του Ν. 2690/1999.

γραμματέα. Δύναται να κληθεί άλλο πρόσωπο, ειδικώς οριζόμενο στο νόμο (π.χ. εισηγητής), για παροχή πληροφοριών ή προσκόμιση στοιχείων, το οποίο όμως αποχωρεί πριν αρχίσει η συζήτηση του θέματος. Την συζήτηση διευθύνει ο πρόεδρος του Συμβουλίου. Μόλις ολοκληρωθεί η συζήτηση του θέματος, ξεκινάει η ψηφοφορία ανάμεσα στα μέλη, η οποία είναι μυστική ή φανερή. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερτερεί η ψήφος του προέδρου, ενώ σε περίπτωση διατύπωσης περισσότερων από μιας γνώμων, η ασθενέστερη οφείλει να προσχωρήσει σε μια από τις άλλες επικρατέστερες – έχει γίνει σχετική επισήμανση και ανωτέρω. Η πλειοψηφία εκφράζει τη βούληση του Συμβουλίου. Η γνώμη της μειοψηφίας υποχρεωτικά καταχωρείται στα πρακτικά, τα οποία τηρούνται με ευθύνη του προέδρου και του γραμματέα του Υπηρεσιακού Συμβουλίου.

5.3. Έλεγχος αποφάσεων ΥΣ - Προστασία διοικουμένου

Η αρχή του ελέγχου της Δημόσιας Διοίκησης υλοποιείται μέσα από την άσκηση του δικαιώματος αναφοράς στις διοικητικές αρχές και από το δικαίωμα προσφυγής στην δικαιοσύνη κατά πράξεων των οργάνων της Διοίκησης. Ο διοικούμενος του οποίου το έννομο συμφέρον θίγεται από μια πράξη διοικητικού οργάνου, μπορεί να υποβάλει αίτηση ακύρωσης στα ακυρωτικά δικαστήρια, δηλαδή στα Διοικητικά Εφετεία και στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Η αίτηση ακύρωσης υποβάλλεται από τον πολίτη για να ζητήσει προσωρινή προστασία, ώστε να μην προκληθεί ζημία στον ίδιο. Σκοπός της διαδικασίας αυτής είναι η ακύρωση μιας διοικητικής πράξης με θετικό ή αρνητικό περιεχόμενο (ακύρωση παράλειψης). Απαραίτητη προϋπόθεση είναι το παραδεκτό της αίτησης, το οποίο έχει να κάνει με:

α) την φύση της προσβαλλόμενης πράξης: Προσβάλλονται οι πράξεις που έχουν εξωτερικές έννομες συνέπειες και παράγουν δικαιώματα και υποχρεώσεις. Δηλαδή οι εκτελεστές πράξεις της Διοίκησης. Δεν προσβάλλονται οι πράξεις συντακτικής εξουσίας, οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο τυπικός νόμος, οι δικαστικές αποφάσεις, τα μέτρα νομοθετικού χαρακτήρα, βεβαιωτικές πράξεις, οδηγίες, εγκύκλιοι, πληροφορίες, απλές γνώμες, θέματα εσωτερικής λειτουργίας, πράξεις που ενσωματώνονται σε άλλες, κυβερνητικές πράξεις (εκτός από τις Κυβερνητικές κανονιστικές πράξεις οι οποίες προσβάλλονται στο Ανώτατο Δικαστήριο)

β) την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος: Ο διοικούμενος που θα υποβάλλει αίτηση ακυρώσεως πρέπει να αποδεικνύει άμεσο, ενεστώς, προσωπικό, υλικό και ηθικό συμφέρον

γ) την έλλειψη παράλληλης προσφυγής: Δεν πρέπει να έχει υποβληθεί παράλληλα από τον πολίτη φορολογική προσφυγή ή υπαλληλική προσφυγή

δ) την προηγούμενη άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής: Πρέπει να έχει ασκηθεί κάποιο ένδικο βοήθημα ενώπιον διοικητικών οργάνων

ε) την τήρηση ορισμένης προθεσμίας: Ο θιγόμενος μπορεί να υποβάλει αίτηση ακυρώσεως, εντός προθεσμίας 60 ημερών (επιπλέον 30 ημέρες για τους διαμένοντες στο εξωτερικό), με αφετηρία τη δημοσίευση αν πρόκειται για κανονιστική πράξη, την κοινοποίηση αν είναι ατομική διοικητική πράξη, και το πότε έλαβε γνώση με οποιονδήποτε τρόπο και μπορεί να αποδειχτεί με κάποιο έγγραφο π.χ. με μια αίτηση που κατέθεσε στην υπηρεσία και αναφέρεται στο συμβάν.

Για παράδειγμα, το Υπηρεσιακό Συμβούλιο γνωμοδοτεί υπέρ της επιλογής προϊσταμένου Τμήματος Δήμου. Στη συνέχεια ο Δήμαρχος λαμβάνει απόφαση τοποθέτησης του προϊσταμένου υπέρ του οποίου γνωμοδότησε το ως άνω συλλογικό όργανο. Ο άλλος ενδιαφερόμενος υποψήφιος ο οποίος έχει έννομο συμφέρον ζητά από τον Δήμο την αίτηση και τα δικαιολογητικά και υποβάλλει αίτηση ακύρωσης στο κατά τόπον Διοικητικό Εφετείο κατά της απόφαση του Δημάρχου. Αυτό γίνεται διότι η διαδικασία επιλογής προϊσταμένου είναι μια σύνθετη διοικητική ενέργεια, η οποία καταλήγει στην απόφαση του μονομελούς οργάνου (Δήμαρχος). Αν ακυρωθεί η απόφαση Δημάρχου, η υπόθεση επιστρέφει στο Υπηρεσιακό Συμβούλιο, προκειμένου να επαναληφθεί η διαδικασία και να διορθωθούν τα σφάλματα ή οι παραλείψεις της αρχικής διαδικασίας. Αν δεν ακυρωθεί η απόφαση από το Διοικητικό Εφετείο, τότε ο θιγόμενος έχει δικαίωμα να υποβάλει αίτηση ακύρωσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Όσον αφορά στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο, είτε παραπέμπεται ο υπάλληλος από την υπηρεσία του για να ελεγχθεί πειθαρχικά σε πρώτο βαθμό, ανάλογα με το πειθαρχικό παράπτωμα στο οποίο έχει υποπέσει, είτε έχει υποβληθεί από τον ίδιο ένσταση κατά απόφασης πειθαρχικής του δίωξης. Τα Πειθαρχικά Συμβούλια δηλαδή λειτουργούν είτε ως **προτοβάθμια**, ανάλογα με το πειθαρχικό παράπτωμα, είτε ως **δευτεροβάθμια** ύστερα από ένσταση. Σχετική είναι η παράγραφος 6 του άρθρου 118 του Ν. 4057/2012: «*Αν ο πειθαρχικός προϊστάμενος, ο*

οποίος έχει επιληφθεί, κρίνει ότι το παράπτωμα επισύρει ποινή ανώτερη της αρμοδιότητάς του, παραπέμπει την υπόθεση σε οποιονδήποτε ανώτερο αυτού πειθαρχικώς προϊστάμενο μέχρι και τον Υπουργό ή και το διοικητικό συμβούλιο του νομικού προσώπου. Αν και ο Υπουργός ή το διοικητικό συμβούλιο νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου κρίνει ότι η προσήκουσα ποινή είναι ανώτερη και της δικής του αρμοδιότητας, παραπέμπει το θέμα στο πειθαρχικό συμβούλιο...».

5.4. Λόγοι ακύρωσης πράξης των Υπηρεσιακών Συμβουλίων

Για να ακυρωθεί μια πράξη Υπηρεσιακού Συμβουλίου πρέπει να συντρέχουν οι παρακάτω λόγοι:

α) Αναρμοδιότητα

Εάν το όργανο που εξέδωσε την πράξη είναι αναρμόδιο καθ' ύλη, κατά τόπο, κατά χρόνο, κατά κλάδο. Αν έγινε υπέρβαση καθήκοντος, νόσφιση εξουσίας ή αν έχει εκδοθεί από de facto όργανο, δηλαδή από όργανο που δεν έχει διοριστεί νόμιμα ή έχει ανακληθεί ο διορισμός του

β) Παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας

Όταν μια πράξη στερείται αιτιολογίας, όταν δεν έχει προηγηθεί προηγούμενη ακρόαση του διοικουμένου (σε περιπτώσεις πειθαρχικής δίωξης), όταν δεν έχουν τηρηθεί οι ορισμένες από τον νόμο προθεσμίες και όταν δεν έχουν τηρηθεί κανόνες σχετικά με την σύνθεση, τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων που έχουν αποφασιστική ιδιότητα. Το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης (άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και άρθρο 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας) θεωρείται ένα από τα κυριότερα μέσα προστασίας του πολίτη. Επίσης συνδέεται άμεσα με το ειδικότερο δικαίωμα της άμεσης πρόσβασης στα έγγραφα

γ) Παράβαση κατ' ουσίαν διάταξης νόμου

Οποιαδήποτε παράβαση κανόνων δικαίου, νομολογίας του ΣτΕ ή Διοικητικού Δικαστηρίου, πλάνης περί τα πράγματα και «εσφαλμένου νομικού χαρακτηρισμού»

δ) Κατάχρηση εξουσίας

Η κατάχρηση εξουσίας προϋποθέτει την ύπαρξη διακριτικής ευχέρειας και αναφέρεται σε ατομικές διοικητικές πράξεις. Αν η πράξη δεν εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, τότε υπάρχει κατάχρηση εξουσίας. Επίσης, αν η ρύθμιση που θεσπίζεται είναι μεν εναρμονισμένη με τους προβλεπόμενους για την έκδοσή της κανόνες, αλλά το διοικητικό όργανο επιδίωξε την θέσπιση σκοπού που δεν εξυπηρετεί το δημόσιο

συμφέρον ή σκοπού που, ενώ σχετίζεται με το δημόσιο συμφέρον, εν τέλει είναι διαφορετικός από αυτόν που καθορίζεται από τις διατάξεις έκδοσης της πράξης.

Πρακτικά είναι δύσκολο για έναν υπάλληλο που θίγονται τα δικαιώματά του να προσφύγει στο Διοικητικό Εφετείο και να ζητήσει την ακύρωση μιας πράξης του Υπηρεσιακού Συμβουλίου, γιατί αφενός απαιτούνται έξοδα για την δικαστική διαδικασία και αφετέρου υπάρχει καθυστέρηση εκδίκασης και έκδοσης της απόφασης, που ακόμη και προς το συμφέρον του να είναι αυτή, συχνά δεν έχει καμία χρησιμότητα εν τέλει, καθώς μπορεί να έχουν αλλάξει οι συνθήκες. Αυτή η καθυστέρηση λειτουργεί αποτρεπτικά για τον υπάλληλο που αισθάνεται αδικημένος από την ενέργεια του εν λόγω συλλογικού οργάνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

Συγκρότηση, οργάνωση και λειτουργία των Υπηρεσιακών Συμβουλίων: Μια κριτική προσέγγιση

6.1. Ο πολιτικός έλεγχος των ΥΣ και η προστασία των μελών τους

Όπως σημειώνεται στην ενότητα 1.1. της εργασίας, τα Υπηρεσιακά Συμβούλια κατοχυρώθηκαν συνταγματικά για πρώτη φορά το 1911, προκειμένου να διασφαλιστεί η μονιμότητα και η επαγγελματική αυτονομία των δημοσίων υπαλλήλων. Η σύνθεσή τους τροποποιήθηκε αρκετές φορές στο πέρασμα των χρόνων, ανάλογα με τις πολιτικές συγκυρίες και τις σκοπιμότητες.³³ Ειδικότερη αναφορά θα γίνει στην περίοδο 2007 (Ν. 3584/2007) έως 2020 (Ν. 4674/2020). Το διάστημα αυτό δρομολογήθηκαν αρκετές αλλαγές με απώτερο σκοπό την αποφυγή πολιτικών παρεμβάσεων.

Η αλλαγή στη διαδικασία επιλογής των μελών των Υπηρεσιακών Συμβουλίων, με το να συμμετέχουν στη σύνθεσή τους μέλη Ανεξάρτητων Αρχών (π.χ. του ΑΣΕΠ), φανερώνει μια προσπάθεια για μεγαλύτερη αξιοπιστία ως προς την επιλογή των μελών των Συμβουλίων και κατά συνέπεια την αποφυγή της πολιτικοποίησης - κομματικοποίησής των Υπηρεσιακών Συμβουλίων και της Δημόσιας Διοίκησης γενικότερα. Όσο πιο αντικειμενική και αξιοκρατική είναι η τοποθέτηση των μελών που απαρτίζουν τα Υπηρεσιακά Συμβούλια, τόσο πιο πολύ θα

---

³³ Πραβίτα Μ.-Ηλ. (2018). Η αναδιοργάνωση των υπηρεσιακών συμβουλίων των δημοσίων υπαλλήλων. Επαγγελματισμός έναντι πολιτικοποίησης. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης 44(1) – <https://doi.org/10.12681/hpsa.15921>.

ανταποκρίνονται στα καθήκοντά τους, τηρώντας πάντα την αρχή της νομιμότητας και του κράτους δικαίου, με συνέπεια και αμεροληψία. Δεδομένης της επιστημονικής τους κατάρτισης και της εμπειρικής τους γνώσης, αφού πρόκειται για στελέχη ανώτατης εκπαιδευτικής βαθμίδας με θέσεις ευθύνης στο φορέα τους, μπορούν να προασπίσουν το δημόσιο συμφέρον και να συμβάλουν στην αποφυγή λαθών και παρεμβάσεων από τους αιρετούς άρχοντες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίοι είναι πολιτικά πρόσωπα που ενδέχεται να επιδιώκουν τις πελατειακές σχέσεις, ιδιαίτερος όταν πρόκειται για επιλογή προϊσταμένων οργανικών μονάδων.

Τα διορισμένα μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων είναι ανώτατα διοικητικά στελέχη, επιστημονικά καταρτισμένα και αναμένεται να διατηρούν αποστάσεις από κομματικές επιρροές και πολιτικές αντιπαραθέσεις, για να έχουν την δυνατότητα να λειτουργούν με επαγγελματισμό. *«Διότι, όπως έχει δείξει η ιστορική πείρα, μια Διοίκηση στελεχωμένη πελατειακά, με βάση το σύστημα λαφυραγώγησης των δημόσιων θέσεων και αξιωμάτων, είναι επαγγελματικά ακατάλληλη, λειτουργεί ανεπαρκώς και δεν μπορεί να συνεισφέρει κατά τρόπο δημιουργικό στην επεξεργασία της δημόσιας πολιτικής και στη σύνθετη διαδικασία της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης».*³⁴ Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι η πολιτική ουδετερότητα δεν σημαίνει αυτονομία και παράβαση των κανόνων δικαίου. Απαιτείται εξισορρόπηση των δύο αυτών καταστάσεων. Η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των μελών των Υπηρεσιακών Συμβουλίων είναι όρος απαραίτητος για την πραγμάτωση των σκοπών του θεσμού αυτού. Όλα τα μέλη, ακόμα και αυτά που εκλέγονται μεταξύ των συναδέλφων τους, οφείλουν να ενεργούν αμερόληπτα. Ορίζονται επί θητεία δύο ετών και δεν υπόκεινται σε ιεραρχικό έλεγχο από τους επικεφαλής των υπηρεσιών τους. Αυτό λειτουργεί ως προστασία των μελών του Υπηρεσιακού Συμβουλίου.

6.2. Ο ρόλος των αιρετών μελών στα Υπηρεσιακά Συμβούλια

Τα μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων, είτε είναι διορισμένα είτε είναι αιρετά, οφείλουν να κρίνουν κάθε υπόθεση με αντικειμενικά κριτήρια, για να μην απαξιώνεται ο θεσμός. Οι σημαντικότερες υπηρεσιακές μεταβολές των δημοτικών υπαλλήλων πραγματοποιούνται από τα ΥΣ, γι' αυτό το λόγο επιβάλλεται αυτά να παρέχουν όλα τα εχέγγυα της αμερόληπτης κρίσης ώστε να μην κλονίζεται η

---

³⁴ Πραβίτα Μ.-Ηλ. (2018). Η αναδιοργάνωση των υπηρεσιακών συμβουλίων των δημόσιων υπαλλήλων. Επαγγελματισμός έναντι πολιτικοποίησης. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης 44(1), σελ. 52 – <https://doi.org/10.12681/hpsa.15921>.

πεποίθηση των κρινόμενων για το αδιάβλητο της κρίσης. Η δε απόφασή τους είναι ακυρωτέα, εάν διαπιστωθεί ότι μέλη του Συμβουλίου έχουν ιδιαίτερο δεσμό ή έχθρα με τον υπάλληλο του οποίου η υπόθεση εξετάζεται.

Έχει διαπιστωθεί από καιρό ότι κυρίως τα αιρετά μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων δεν κρίνουν πάντα με την αναγκαία αντικειμενικότητα και αμεροληψία, επηρεαζόμενα συχνά από τον συνδικαλιστικό χώρο από τον οποίο προέρχονται. Όταν, όμως, καλλιεργούνται πελατειακές σχέσεις και επιδιώκεται η εξυπηρέτηση προσωπικών συμφερόντων, τούτο λειτουργεί σε βάρος της αξιοκρατίας και γενικότερα του δημοσίου συμφέροντος. Το πιο συχνό σφάλμα είναι η προώθηση στην υπαλληλική πυραμίδα ατόμων λιγότερο ικανών και ο παραγκωνισμός άλλων ατόμων άξιων να ανταποκριθούν στις ανάγκες της υπηρεσίας και τις απαιτήσεις της θέσης. Για το λόγο αυτό εξακολουθεί να παρατηρείται το φαινόμενο να αναλαμβάνουν το αξίωμα του προϊσταμένου οργανικής μονάδας υπάλληλοι που δεν διαθέτουν την απαραίτητη επιστημονική και επαγγελματική επάρκεια, ευρύτερη παιδεία, όραμα και υπηρεσιακό ενδιαφέρον, οι οποίοι καθυστερούν ή περιπλέκουν τις γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Άλλο ένα ζήτημα που αφορά στα αιρετά μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων, είναι ότι αρκετά συχνά θέτουν υποψηφιότητα και εκλέγονται σε αυτά υπάλληλοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι μπορεί να διαθέτουν προϋπηρεσία, δεν έχουν όμως πάντα την απαιτούμενη γνωστική επάρκεια για να ερμηνεύσουν τη νομοθεσία. Από τη μια πλευρά, θα μπορούσε να εξασφαλίσει μεγαλύτερη αμεροληψία το γεγονός ότι αυτά τα μέλη έχουν εκλεγεί με δημοκρατικό τρόπο και δεν εξαρτώνται από την κρίση άλλων για να προταθούν, από την άλλη όμως μπορεί να μην διαθέτουν το γνωστικό και επιστημονικό υπόβαθρο που προϋποθέτει ο θεσμός. Έτσι, δεν αποκλείεται να εγκλωβίζονται σε μια αντίληψη συναδελφικής αλληλεγγύης, σε μια συντεχνιακή λογική που μπορεί να καταλήγει και σε συγκάλυψη. Το πρόβλημα της απουσίας ειδικών γνώσεων των θεμάτων γίνεται εντονότερο, όταν τα αιρετά μέλη συμμετέχουν ως μέλη των Πειθαρχικών Συμβουλίων και αποφασίζουν για θέματα ιδιαίτερης σημασίας, όπως π.χ. την επιβολή ή μη πειθαρχικών κυρώσεων σε κάποιον υπάλληλο. Υπό αυτή την έννοια, υπάρχει κίνδυνος το κύρος των Υπηρεσιακών Συμβουλίων να πληγεί.

6.3. Εφαρμογή του πειθαρχικού δικαίου στα μέλη των ΥΣ

Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια στην πλειονότητά τους απαρτίζονται από δημοσίους υπαλλήλους. Οι δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι ευθύνονται για τις πράξεις ή τις παραλείψεις τους. *«Πειθαρχικό παράπτωμα αποτελεί κάθε παράβαση υπαλληλικού καθήκοντος που συντελείται με υπαίτια πράξη ή παράλειψη και μπορεί να καταλογισθεί στον υπάλληλο. Το υπαλληλικό καθήκον προσδιορίζεται τόσο από τις υποχρεώσεις που επιβάλλουν στον υπάλληλο οι κείμενες διατάξεις, οι εντολές και οδηγίες όσο και από τη συμπεριφορά που πρέπει να τηρεί ο υπάλληλος και εκτός της υπηρεσίας ώστε να μη θίγεται το κύρος αυτής»*.³⁵ Τα πειθαρχικά παραπτώματα ορίζονται στο άρθρο 107 του Ν. 3528/2007.

Σύμφωνα με τον Ν. 3528/2007 όπως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 4057/2012, ο αρμόδιος πειθαρχικός προϊστάμενος είναι ο προϊστάμενος της υπηρεσίας στην οποία υπάγεται ο υπάλληλος κατά το χρόνο που τελέστηκε το πειθαρχικό παράπτωμα. Όμως, η απόδοση πειθαρχικών ευθυνών είναι μια πολύπλοκη κυρωτική διαδικασία με πολλά στάδια. Αυτό από μόνο του καθιστά τη διαδικασία αποφευκτέα τόσο από τους υπαλλήλους γιατί είτε δεν γνωρίζουν τα δικαιώματά τους, είτε δεν μπορούν να καταβάλλουν χρήματα για την νομική στήριξή τους, όσο και από τους πειθαρχικούς προϊσταμένους που δεν θέλουν να εμπλακούν στη διαδικασία. Αυτό μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα την ατιμωρησία των μελών των Υπηρεσιακών Συμβουλίων και τη συνέχιση της αυθαιρεσίας από μέρος τους.

Εντούτοις, είναι σκόπιμο να τονιστεί ότι σε πολλές περιπτώσεις μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων ασκούν τα καθήκοντά τους με ευσυνειδησία και επαγγελματισμό, χωρίς να διστάζουν να διαφωνούν με καταφανείς άδικες ή λανθασμένες αποφάσεις. Υπογραμμίζεται, άλλωστε, ότι οι αποφάσεις ή οι γνωμοδοτήσεις των Συμβουλίων αποστέλλονται στις αρμόδιες υπηρεσίες (Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Δήμους κ.λπ.). Εάν έστω και ένα μέλος των ΥΣ διαφωνήσει με επιχειρήματα και επικαλούμενο τη σχετική νομοθεσία ή νομολογία, αυτό δεν περνάει απαρατήρητο. Απεναντίας διευκολύνει τις υπηρεσίες που είναι αποδέκτες, αλλά και τους υπαλλήλους που επιλέγουν να υποβάλουν αίτηση ακύρωσης. Αν λόγου χάρη το Υπηρεσιακό Συμβούλιο γνωμοδοτήσει θετικά για τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας ενός Δήμου, ο οποίος δεν έχει τηρήσει το προβάδισμα των κατηγοριών για τις θέσεις προϊσταμένων οργανικών μονάδων και

³⁵ <http://www.kondylislawoffice.gr/civil-servants>.

υπάρχει τεκμηριωμένη διαφωνία μέλους του Υπηρεσιακού Συμβουλίου, η Αποκεντρωμένη Διοίκηση δεν θα στείλει τον ΟΕΥ για δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, αλλά θα τον επιστρέψει με την επισήμανση να ληφθεί νέα απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου εναρμονισμένη με την κείμενη νομοθεσία.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από την ανάλυση που προηγήθηκε προκύπτουν αρκετές νομοθετικές ελλείψεις, ώστε να δημιουργείται σύγχυση τόσο στα μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων, όσο και στους υπαλλήλους, σχετικά με την αποτελεσματικότητα του θεσμού.

Ο Νόμος 2690/1999, με τον οποίο έχει κυρωθεί ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας και διέπει την λειτουργία των Υπηρεσιακών Συμβουλίων, δεν έχει τροποποιηθεί και δεν είναι ενημερωμένος και προσαρμοσμένος στα νέα δεδομένα, με αποτέλεσμα να μην είναι σαφής σε πολλά άρθρα του. Λόγου χάρη, η παρ. 2 του άρθρου 14 σχετικά με την πρόσκληση των μελών του Υπηρεσιακού Συμβουλίου, όπου αναφέρεται ότι η πρόσκληση μπορεί να γίνει και τηλεφωνικώς, αρκεί να καταγραφεί στο ειδικό βιβλίο, δεν προσδιορίζει ποιος τηρεί αυτό το βιβλίο και ποιος ελέγχει τη νομιμότητα των ενεργειών που καταγράφονται σ' αυτό. Εάν δηλαδή ένα μέλος του ΥΣ δεν κληθεί στη συνεδρίαση, δεν μπορεί να αποδείξει ότι δεν κλήθηκε νόμιμα και να προσβάλει τις αποφάσεις που ελήφθησαν χωρίς την παρουσία του στη συνεδρίαση αυτή.

Στα Υπηρεσιακά Συμβούλια θα έπρεπε να μετέχουν οι Γενικοί Διευθυντές των Δήμων όπου υπάρχουν, ως διορισμένα μέλη, γιατί κρίνονται από το Ειδικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο, με πιο αξιόπιστη διαδικασία, επομένως έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις και παρέχουν τα εχέγγυα της ανεξαρτησίας για να αξιολογήσουν αντικειμενικά τους υποψηφίους και να επιλέξουν αξιοκρατικά τα ανώτερα στελέχη των Δήμων.

Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται να εξαλείφεται η παραμικρή υπόνοια και επιφύλαξη για μεροληπτικές αποφάσεις των Συμβουλίων με βάση κομματικά κριτήρια. Μόνον έτσι μπορεί να αποπολιτικοποιηθεί ή αποκομματικοποιηθεί η

Δημόσια Διοίκηση, να καλλιεργηθεί το πνεύμα της ικανότητας, της αξιοκρατίας, της ουδετερότητας και της επαγγελματικής επάρκειας, και να μην δημιουργούνται αμφισβητήσεις και έριδες μεταξύ των κρινόμενων.

Περαιτέρω, όσον αφορά στην διαδικασία ψηφοφορίας για την εκλογή των αιρετών μελών του Υπηρεσιακού Συμβουλίου, η συναφής υπουργική απόφαση δεν διευκρινίζει τι γίνεται σε περίπτωση που ένας εκλογέας από κάποιο Δήμο, επιθυμεί να ψηφίσει στην έδρα κάποιου άλλου Δήμου του ίδιου Νομού, δεδομένου ότι ο εκλογικός κατάλογος είναι ενιαίος για όλο το Νομό και περιλαμβάνει όσους έχουν δικαίωμα ψήφου. Για παράδειγμα: μια υπάλληλος επαρχιακού Δήμου του Νομού Ρεθύμνης, η οποία βρίσκεται σε άδεια κυοφορίας, μένει στην πόλη του Ρεθύμνου και δεν μπορεί να διανύσει 40 χιλιόμετρα για να πάει στον Δήμο όπου εργάζεται προκειμένου να ψηφίσει, θα έπρεπε να έχει την δυνατότητα να ψηφίσει στο κατάστημα του Δήμου Ρεθύμνης. Εάν πρόκειται, άλλωστε, να καθιερωθεί η ηλεκτρονική ψηφοφορία σύμφωνα με την υπ' αριθμ. ΔΙΔΑΔ/Φ.37.21/1296/οικ.3731/02.03.2021 (ΦΕΚ 944 Β) ΚΥΑ, θα πρέπει προηγουμένως να προβλεφθεί ασφαλής τρόπος για να ψηφίσουν και όσοι υπάλληλοι δεν έχουν την αναγκαία γνώση χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή και χρήσης ψηφιακών συστημάτων.

Τέλος, τα μέλη των Υπηρεσιακών Συμβουλίων θα πρέπει να επιμορφώνονται καθώς επιφορτίζονται με σύνθετα θέματα τα οποία πολλές φορές υπερβαίνουν τις γνώσεις τους. Η παρεχόμενη επιμόρφωση χρειάζεται να γίνεται από αρμόδιους φορείς (π.χ. Υπουργείο Εσωτερικών), να βασίζεται στις αρχές της διοικητικής ηθικής και δεοντολογίας, και να είναι ανεξάρτητη από πολιτικές σκοπιμότητες. Με αυτό τον τρόπο μπορεί να διασφαλιστεί η ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών και η αποτελεσματικότερη διοίκηση.

ΠΗΓΕΣ

Νομοθεσία – Νομολογία

1. Σύνταγμα της Ελλάδας 1975/1986/2001/2008/2019.
2. Ν. 1586/1986 (ΦΕΚ 37 Α) : «Βαθμολογική διάρθρωση των θέσεων του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις».
3. Ν. 1884/1990 (ΦΕΚ 81 Α): «Διαρρυθμίσεις στην έμμεση φορολογία και άλλες διατάξεις».
4. Ν. 1892/1990 (ΦΕΚ 101 Α): «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις».
5. Ν. 2690/1999 (ΦΕΚ 45 Α): «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις».
6. Ν. 2839/2000 (ΦΕΚ 196 Α): «Ρυθμίσεις θεμάτων του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και άλλες διατάξεις».
7. Ν. 3086/2002 (ΦΕΚ 324 Α): «Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργών και των Υπαλλήλων».
8. Ν. 3528/2007 (ΦΕΚ 26 Α): «Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ».
9. Ν. 3584/2007 (ΦΕΚ 143 Α): «Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων».
10. Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α): «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης».
11. Ν. 3861/2010 (ΦΕΚ 112 Α): «Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και άλλες διατάξεις».

12. Απόφαση Υφυπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης 24405/2011 (ΦΕΚ 1271 Β).
13. Ν. 4057/2012 (ΦΕΚ 54 Α): «Πειθαρχικό Δίκαιο Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου».
14. Απόφαση Υπουργού Εσωτερικών 36610/2012 (ΦΕΚ 2700 Β).
15. Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ΔΙΔΑΔ/Φ.58/341/οικ.10874/03.05.2012.
16. Ν. 4304/2014 (ΦΕΚ 234 Α): «Έλεγχος των οικονομικών και πολιτικών κομμάτων και των αιρετών αντιπροσώπων Βουλής και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και άλλες διατάξεις».
17. Συμβούλιο της Επικρατείας, Τμήμα Γ', απόφαση 3396/2014.
18. Ν. 4369/2016 (ΦΕΚ 33 Α – Διορθ. Σφαλμ. στο ΦΕΚ 34 Α): «Εθνικό Μητρώο Επιτελικών Στελεχών Δημόσιας Διοίκησης, βαθμολογική διάρθρωση θέσεων, συστήματα αξιολόγησης, προαγωγών και επιλογής προϊσταμένων (διαφάνεια - αξιοκρατία και αποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης) και άλλες διατάξεις».
19. Ν. 4407/2016 (ΦΕΚ 134 Α): «Ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και άλλες διατάξεις».
20. Ν. 4604/2019 (ΦΕΚ 50 Α): «Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας - Ρυθμίσεις για την απονομή Ιθαγένειας - Διατάξεις σχετικές με τις εκλογές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση -Λοιπές διατάξεις». 21. Ν.4622/2019 (ΦΕΚ 133 Α) Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης.
21. Ν. 4674/2020 (ΦΕΚ 53 Α): «Στρατηγική αναπτυξιακή προοπτική των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ρύθμιση ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις».
22. Ν. 4764/2020 (ΦΕΚ 256 Α): «Ρυθμίσεις για την προστασία της δημόσιας υγείας από τις συνέπειες της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, την ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς, την επιτάχυνση της απονομής των συντάξεων, τη ρύθμιση οφειλών προς τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις».
23. ΚΥΑ ΔΙΔΑΔ/Φ.37.21/1296/οικ.3731/02.03.2021 (ΦΕΚ 944 Β).

Βιβλιογραφία

1. Ακριβοπούλου Χ.Μ., Ανθόπουλος Χ. (2015), *Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.
2. Ακριβοπούλου Χ., Ανθόπουλος Χ. (2015), *Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης, ο δημόσιος υπάλληλος και η αστική ευθύνη του κράτους* – <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2535>.
3. Τζέμος Β.Γ. (2013), *Οργανωτικό Διοικητικό Δίκαιο – Διαγράμματα*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Ιστότοποι

1. Μακρουδημήτρης Αντ. (2000), Οι αρχές του κώδικα καλής συμπεριφοράς της Δημόσιας Διοίκησης, 6 Αυγούστου – <https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/oi-arxes-toy-kwdika-kalis-sympertiforas-tis-dimosias-dioikisis>.
2. Πραβίτα Μ.-Ηλ. (2018). Η αναδιοργάνωση των υπηρεσιακών συμβουλίων των δημόσιων υπαλλήλων. Επαγγελματισμός έναντι πολιτικοποίησης. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης 44(1), σελ. 49-75 – <https://doi.org/10.12681/hpsa.15921>.
3. Πρεβεδούρου Ευγ., «Συλλογικά όργανα της Διοίκησης» (Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, διαδικτυακό μάθημα της 31.03.2020) – <https://www.prevedourou.gr>.
4. <https://akrivopoulouchristina.wordpress.com/2010/03/07/%CE%B8%CE%B5%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CF%8E%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%AD%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA>.
5. https://www.academia.edu/39910759/%CE%A4%CE%BF_%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CF%83%CF%85%CE%BC%CF%86%CE%AD%CF%81%CE%BF%CE%BD_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%84%CE%BF_%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%85%CE%BC%CF%86%CE%AD%CF%81%CE%BF%CE%BD_I%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%AE_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%

[BD%CE%AE %CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1 %CF%84%CE%B7%CF%82 %CE%AD%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%B1%CF%82.](#)

6. <https://akrivopoulouchristina.wordpress.com>.
7. https://www.epoli.gr/dokimastiki-periodos-ypallilwn-isxyei-monimotita-a-109564.html?category_id=599 και άρθρο 45 του Ν. 3584/2007.
8. <http://www.kondylislawoffice.gr/civil-servants>.
9. <https://www.dramini.gr/poe-ota-ochi-stin-ilektroniki-psifoforia>.